

BOKOD KÖZSÉG

LOCAL AGENDA 21 PROGRAMJA

2017. szeptember

TARTALOMJEGYZÉK

1. Helyzetelemzés	5
1.1 A Local Agenda 21 program	5
1.2 A Local Agenda alappillérei	7
2. Háttér, környezet	9
2.1 A terület közigazgatási lehatárolása, területi egységek	9
2.2 Ökológiai viszonyok, védett értékek	11
2.3 Jellemző településszerkezet a megyében	18
3. Társadalmi helyzet	22
3.1 Demográfiai helyzet, tendenciák	22
3.2 Oktatás, képzés	25
3.3 Művelődés, kultúra, szórakozás	35
3.4 Sport, kikapcsolódás	39
3.5 Egészségügy, szociális ellátás	41
3.6 Közbiztonság	43
4. Gazdasági helyzet	44
4.1 Gazdasági szektorok alakulása	44
4.2 Foglalkoztatás, munkaerőpiaci helyzet	45
4.3 Aktív korúak népessége	47
4.4 Mezőgazdaság	50
4.5 Ipar	50
4.6 Szolgáltatások, kereskedelem	51
4.7 Vendéglátás, idegenforgalom turizmus	52
4.8 Infrastrukturális helyzet	56
5. Környezeti elemek	63
5.1 Levegő	63
5.2 Felszíni és felszín alatti vizek	66
5.3 Hulladékhelyzet	66
5.4 Talaj	68
5.5 Zaj és rezgés	69
6. Helyzetértékelés	73
6.1 SWOT analízis	73
6.2 A SWOT-analízis kiértékelése	79

7. Stratégia	84
7.1 Célállapot.....	85
7.2 Prioritások	86
7.3 Várható hatások.....	89
8. Megvalósítás	91
8.1 Környezeti pillér.....	91
8.1.1 környezeti elemek és rendszerek állapotának védelme	92
8.1.2 Rendezett zöldfelületi rendszer kialakítása és fenntartása.....	92
8.1.3 Megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten	93
8.1.4 Infrastrukturális helyzet fejlesztése.....	93
8.2 Társadalmi pillér	94
8.2.1 Humán erőforrás fejlesztése	94
8.2.2 Egészségügyi és szociális helyzet fejlesztése	94
8.2.3 Kisebbségi és esélyegyenlőségi jogok biztosítása	95
8.2.4 Kulturális élet fellendítése, a községi civil élet felpezsdítése	95
8.3 Gazdasági pillér	96
8.3.1 Az önkormányzat hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek biztosítása	96
8.3.2 A mezőgazdaság fenntarthatóságának elősegítése	96
8.3.3 Gazdasági szektor fejlesztése	97
8.3.4 Falusi turizmus, lovasturizmus, vadászturizmus fellendítése	97
9. Monitoring és visszacsatolás.....	99
9.1 Célok és indikátorok – Környezeti pillér	102
9.2 Célok és indikátorok – Társadalmi pillér	103
9.3 Célok és indikátorok – Gazdasági pillér.....	104

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Bokod Község Önkormányzata elkészítette a saját Local Agenda 21 programját, mely során létrejött egy olyan hosszú távú helyi program, amely a fenntartható fejlődés elvére épül.

Az önkormányzat nem csak elméletben, hanem gyakorlatban is nagy hangsúlyt fektet a fenntartható fejlődés elveinek érvényesülésére, biztosítására.

A megfogalmazott célok, programok, feladatok végrehajtását a helyi közösségek valamennyi résztvevője és szektora közreműködésével képzei el, és kívánja megvalósítani.

2017. szeptember

Polgármester

1. Helyzetelemzés

1.1 A Local Agenda 21 program

A fenntartható fejlődést szolgáló optimális célkitűzések, illetve a megvalósítás lépéseinek meghatározásához elengedhetetlen feltétel a település fennálló helyzetének alapos ismerete. A vizsgálati munkarészben részletesen elemezzük az ökológiai, társadalmi és gazdasági adottságokat települési szinten, valamint a kistérségi és regionális összefüggéseket.

A fenntartható fejlődés lokális programja (Local Agenda 21-LA-21) azt célozza, hogy a természet-gazdaság-társadalom hármásában úgy teremtsen meg a helyi, kisregionális szinten az összhangot, hogy az a fenntarthatóság hosszú távú elveit szolgálja.

A Local Agenda 21 egy komplex rendszerépítő és- működtető program, amely a fenntartható fejlődésnek arra a szigorú értelmezésére épül, amely a fenntartható fejlődésnek arra a szigorú értelmezésére épül, amely a természeti tőke átváltását gazdasági tőkére csak a bioszféra követelményeit betartva, szigorú határok között tartja megvalósíthatónak, emberi-társadalmi szükségletkielégítőként számba véve a természeti tőkét is.

A Local- Agenda 21 (LA-21) alapvető célja:

- az önkormányzat aktív és cselekvő közreműködésével, a lakosság tevőleges támogatásával olyan program kidolgozása és megvalósítása, amely a fenntartható fejlődés elvére épül.
- Hangsúlyozni kell azonban, hogy az LA-21 nem azonos a környezetvédelmi programmal, noha anélkül az LA-21 nem teljes.
- A fenntarthatóság lokális, kisregionális programja komplex program, amely a természeti környezet fejlesztéseivel összhangban

tervezi az épített környezet, infrastrukturális rendszer, energiaellátás, közlekedés, hulladékkezelés, agrárium stb. jövőorientált alakítását.

A helyi fenntarthatósági kérdéskörrel foglalkozó tevékenységeket három szintre lehet sorolni:

Az **első szintre** tartoznak azok a kezdeményezések, amelyek elsősorban a természet megóvására és a környezet állapotának helyreállítására és javítására koncentrálnak. Az ilyen jellegű tevékenységeket környezetvédelmi kezdeményezéseknek nevezhetjük.

A **második szintre** tartoznak azok a kezdeményezések, amelyek konkrétan utalnak a fenntartható fejlődésre, vagy olyan tág koncepciókat használnak, mint pl. globális ökológia és tükrözik a Brundtland Bizottság elképzeléseit anélkül, hogy a jelentés explicit kategóriáit alkalmaznák. Ezeket, a politikákat illetheti a kezdeményezés a fenntartható fejlődés jegyében név.

Harmadik szintre azok a kezdeményezések tartoznak, amelyek konkrétan vonatkoznak az AGENDA 21-re. Az ilyen kezdeményezések tekinthetők Local Agenda 21-nek. Ezek tudatosan követik az Agenda 21 kiegészítésével kapcsolatos, különféle nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott szándékokat.

A LOCAL AGENDA 21 PROGRAM

A Local Agenda 21 („Helyi fenntarthatóság programja”), mint arra neve is utal, a fenntarthatóság, illetve a fenntartható fejlődés fogalma köré épül. Ez a fogalom 1987-ben a „Közös Jövönk” Egyesült Nemzetek Szervezete Brundtland-jelentés publikálásával került be a köztudatba és terjedt el azóta szerte a világon. A fenntartható fejlődés (sustainable development) az Európai Unió környezetpolitikájának egyik fő alappillére, mely olyan fejlődési folyamatot jelöl (földeké, városoké, üzleteké, társadalmaké stb.), ami „kielégíti

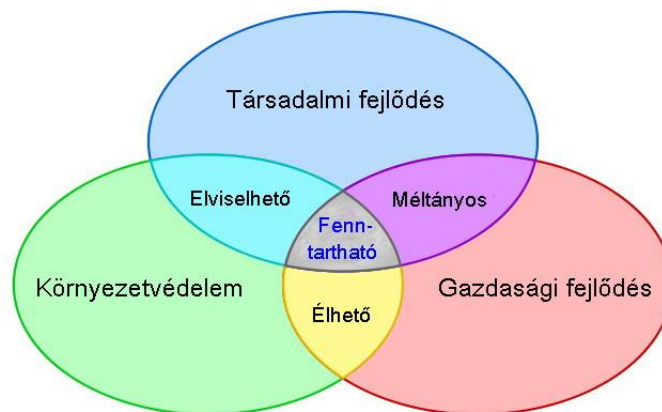

a jelen generáció igényeit anélkül, hogy csökkentené a jövő generációk képességét, hogy kielégítsék a saját igényeiket”.

1.2 A Local Agenda alappillérei

Három fő alappillére épül, melyek:

- gazdasági fejlődés
- társadalmi fejlődés
- és környezetvédelem

1. ábra: Fenntartható Fejlődés modellje

Alapkövetelmény tehát a jövő generáció érdekeinek figyelembevétele a jelenlegi gazdasági-társadalmi-környezeti döntések meghozatalánál oly módon, hogy a gazdasági és a társadalmi tevékenységek összhangban legyenek a természeti követelményekkel.

Az 1972-es „Emberi Környezetről” szóló stockholmi – és egyben első – ENSZ környezetvédelmi világkonferenciát követte az 1992-ben Rió de Janeiro-ban megrendezett konferencia, mely a „Környezet és Fejlődés” jegyében zajlott. Fő dokumentuma az Agenda 21 (Feladatok a 21. századra), mely foglalkozik a

Local Agenda 21-el. A következő nagyszabású találkozóra 2002-ben került sor Johannesburgban, mely már a „Fenntartható Fejlődés” címet viselte.

Az Európai Unió jelenleg hatályos VI. Környezetvédelmi Akcióprogramja („Környezet 2010: Kezünkben a jövőnk!”) az integrativitásra (szakterületi fenntartható fejlődési programokra) helyezi a hangsúlyt, és a módszertani ajánlásokban külön kiemeli a Local Agenda 21-et. A Local Agenda 21 a fenntartható fejlődés, a gazdaság–társadalom–környezet komplex rendszerét foglalja magában. Célja egy olyan hosszú távú helyi program kidolgozása és megvalósítása, mely a fenntartható fejlődés elvére épül, integrálja a gazdasági, a szociális és a környezeti fejlődést. A természeti környezet fejlesztésével összhangban törekszik az épített környezet, az infrastrukturális rendszer, az energiaellátás, a közlekedés, a hulladékkezelés, agrárium, stb. alakítására, fejlesztésére, figyelembe véve a globális és lokális társadalmi érdekeket.

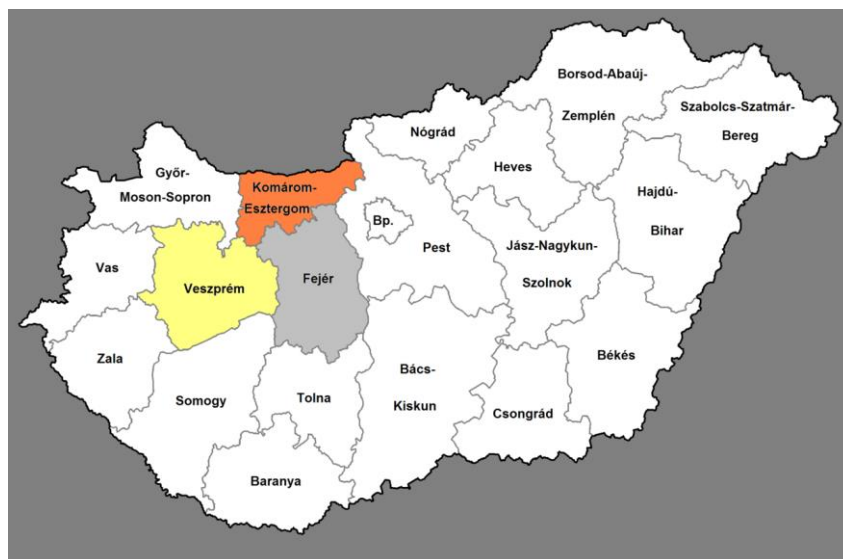
2. Háttér, környezet

2.1 A terület közigazgatási lehatárolása, területi egységek

Régió	Neve	Közép-Dunántúli Régió
Megye	Neve	Komárom-Esztergom
Járás	Neve	Oroszlányi
Település	Neve	Bokod
	Lakosság száma	2242 fő
	Népsűrűség	67,96 fő/km ²
	Területe	2991 hektár (= 29.9 km ²)

1. táblázat: Közigazgatási lehatárolás

A település a Közép-dunántúli régióban helyezkedik el. A Régió területe 11.237 km², lakónépessége 1.103.132 fő (2016). A régiót közigazgatásilag három megye: Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém, illetve összesen 26 kistérség alkotja. Az ország harmadik legfejlettebb régiója.

2. ábra: Közép-dunántúli régió

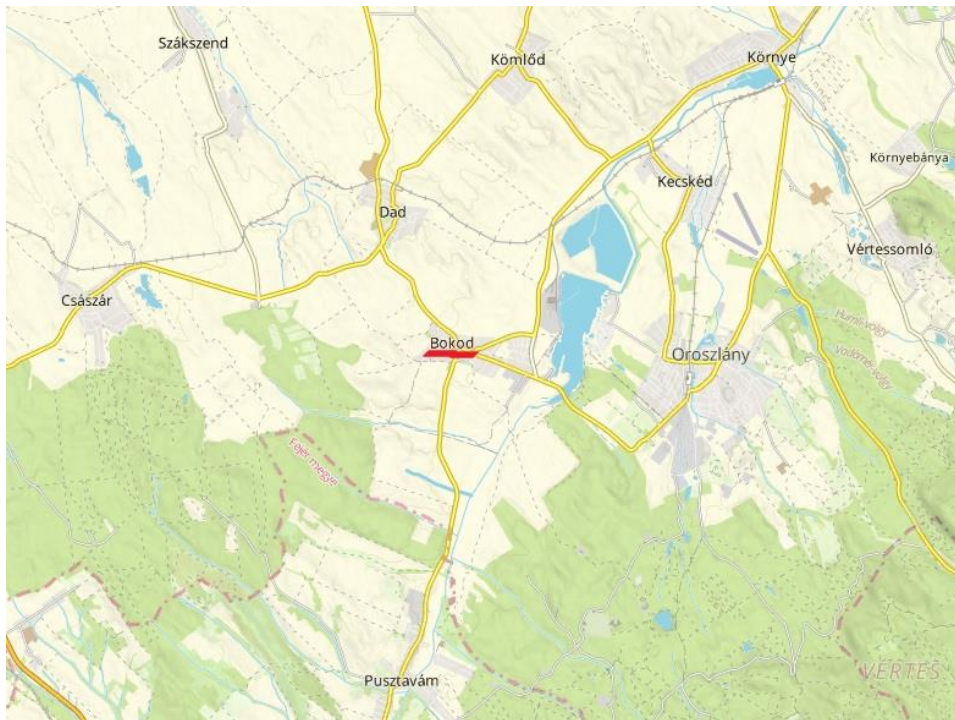
3. ábra: Pozíció Magyarország térképén

4. ábra: Oroszlányi járás elhelyezkedése Magyarországon

A község Oroszlánytól mintegy 6 km-re található. A település a Vértes lábaitól északnyugati irányban fekszik.

Az M1-es, valamint az 1-es főútról Tatabánya felől Környén át, továbbá a 81-es főútról Mór-Pusztavám érintésével érhető el. Dadon keresztül Komárom, vagy Tata, valamint Császáron át Kisbér irányából is megközelíthető.

5. ábra: Bokod és a környező települések helyzete

Bokod település közigazgatási területén a következő állami mellékút érintik:

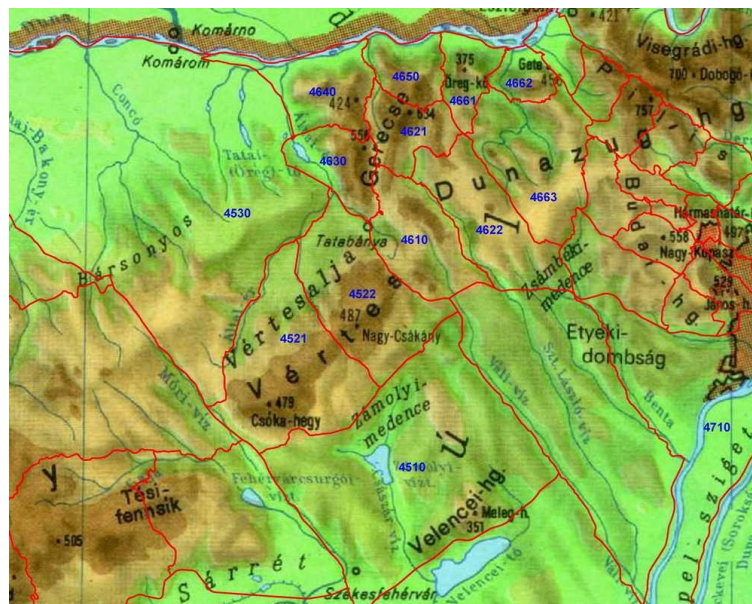
- 8127 sz. állami mellékút Dad és Pusztavám között
- 8143 sz. állami mellékút (Fő u.) Oroszlány felé
- 8154 sz. állami mellékút (Kis u.) Környe felé
- 81134 sz. állami mellékút (Erőmű u.) összekötés a 8154 sz., illetve a 8143 sz. állami mellékutak között

2.2 Ökológiai viszonyok, védett értékek

Komárom-Esztergom megye a Dunántúl északi részén helyezkedik el, az északi szélesség $47^{\circ}18'$ - $47^{\circ}49'$, valamint a keleti hosszúság $17^{\circ}53'$ - $18^{\circ}53'$ között. A megye tájai két nagytájhoz, a Dunántúli-középhegységhez és a Kisalföldhöz tartoznak. A Dunántúli-középhegység három nagy vonulata közül a Bakony, a Vértes-Velencei-hegyvidék és a Dunazug-hegység egyaránt érinti a megyét. (A Bakonyból a Sári-Bakonyalja, a Vértesből a Bársonyos környéki hegyek, az Által-ér-völgy, a Vértes-fennsík és a Vértes peremvidéke,

a Dunazug-hegységből pedig a Gerecse majdnem teljes területe és a Pilis egyes részei tartoznak a megyéhez. A Kisalföld kistájai közül a megyében található az Almás-Táti-Duna-völgy teljes területe, a Győr-tatai-teraszvidék és az Igmánd-Kisbéri-medence jelentős része. A Dunakanyar és a Visegrádi-hegység egy része szintén a megye területén van. A megye legmagasabb pontja a Visegrádi-hegység csúcsa, a Dobogó-kő (700 m), legalacsonyabb pontja pedig a Duna mellett, Dömös határában található (108 m). Védett területek, a Duna-Ípoly Nemzeti Park (Strázsa-hegyi tanösvény), a Gerecsei Tájvédelmi Körzet, a Dunaalmási kőfejtők Természetvédelmi Terület, a Tatai Kálvária-domb Természetvédelmi Terület, a Vértesszőlősi előembertelep Természetvédelmi Terület.

6. ábra: Vértesszőlősi előembertelep elhelyezkedése

Keleten Pest megye, délen Veszprém és Fejér megye, nyugaton Győr-Moson-Sopron megye, északon a Duna folyam határolja a megyét, ami egyben az ország határa is Szlovákiával. Keleten a Visegrádi-hegység és a Pilis nyúlik be a megye területébe.

Megyénk nagy részét a **Gerecse hegység** alkotja, amely a Pilisvörösvár-Dorog, valamint a Tata-Bicske törésvonal között helyezkedik el. Ezek a

törésvonalak ÉNy-DK-i irányúak. A megye déli részét a **Vértes hegység** északi nyúlványai foglalják el. Ezt a hegységet a Móri-árok választja el a Bakonytól. A Vértes hegységtől északra terül el a Bársonyosi dombvidék, mely fokozatosan ereszkedik a Kisalföld térszintjére.

A Vértes morfológiailag alacsony tönkhegység, növényzetét összefüggő erdőtakaró borítja. A hegység északnyugati oldala nedvesebb, zárt völgyeiben gyertyános-tölgyes erdők húzódnak, míg a tetőkön a több csapadék következtében bükkösöket találunk.

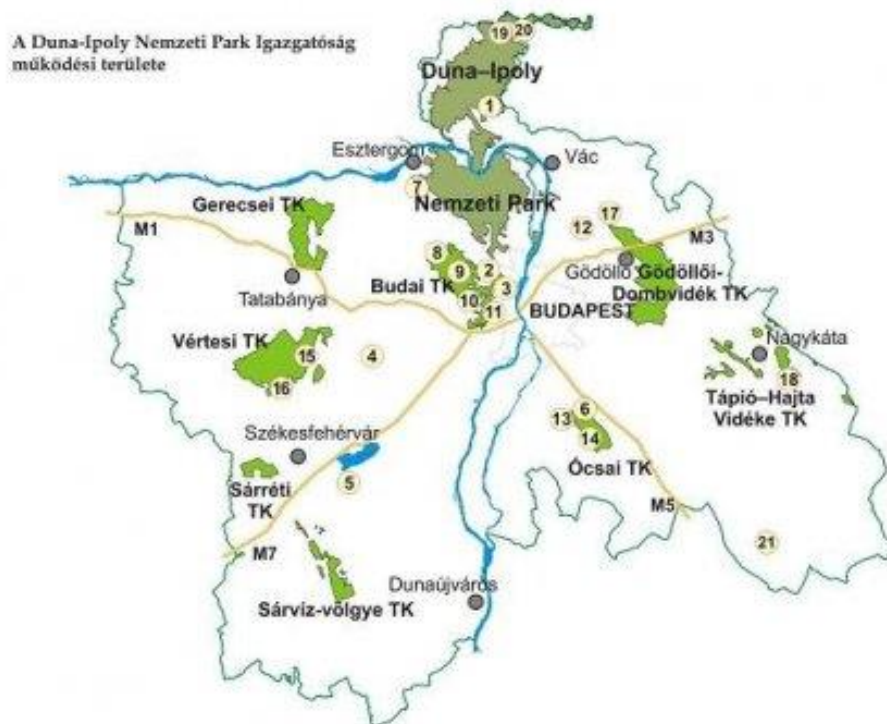
7. ábra: Vértes hegység morfológiája

A Gerecse hegységet a Pilistől a Dorog-Pilisvár közötti árok, a Budai-hegységtől a Zsámbéki-medence választja el. Északról a Duna folyam Tát-Dunaalmás közötti szakasza szegélyezi. Nyugaton az Által-ér völgyével jelölt szerkezeti vonal választja el a Kisalföld süllyedékétől. Délnyugaton összefügg a Vértes-hegységgel, attól csak a Galla-patak, Váli-völgy szerkezeti vonala különíti el. Alacsony középhegység, tetői átlagosan 400-500 m magasságúak. A hegység belsejében kisebb medencék helyezkednek el (Tarjáni-, Vértestolnai-, Nagyegyházi-, Héregi medence). A hegységet mészkedvelő cseres, tölgyes, karszttölgyesek borítják.

A Pilisi és Visegrádi-hegység északnyugati nyúlványa érinti a megye területét. Az erdőkben uralkodó fafajta a tölgy és a bükk. A Duna völgyeiben a fűz és a nyárfa.

Az érintett terület és Bokod község a **Duna-Ipoly Nemzeti Park** területén található.

8. ábra: Duna-Ipoly Nemzeti Park működési területe

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal 1976-ban hozta létre a **Vértesi Tájvédelmi Körzetet**, mely a hegységből 15.000 hektár nagyságú területet foglal magában. A tájvédelmi körzet megalapításának célja az volt, hogy a Tatabánya, Székesfehérvár, Mór által meghatározott, erősen iparosodott környezetben megőrizze és az utókornak átadható állapotban tartsa a Vértesben és környékén található természeti örökséget.

Bokod község Komárom-Esztergom Megyében a Vértestől észak-nyugatra, az Által-ér völgyében helyezkedik el. A teljes közigazgatási területe 2991,525 ha; melynek 36 %-a a **Vértesi Natúrpark**hoz tartozik.

9. ábra: A Vértesi Natúrpark logója

A Vértesi Natúrpark 2005. október 27-én a Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány kezdeményezésére jött létre 17 települési (Bodmér, **Bokod**, Csákberény, Csákvár, Csókakő, Gánt, Mór, Oroszlány, Pátka, Pusztavám, Szár, Szárliget, Tatabánya, Várgesztes, Vértesboglár, Vértessomló és Zámoly), és két megyei önkormányzat (Fejér és Komárom-Esztergom), a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, a Vértesi Erdő Zrt. és a Fejér Megyei Természetbarát Szövetség közreműködésével. A Vértesi Natúrpark „szíve” a Dunántúli-középhegység részét alkotó Vértes és az azt körülölelő tágas, alföldi jellegű táj. Lába előtt a Kisalföld és az Alföld találkozik, amelyek jelentősen növelik a tájképi változatosságot és az élővilág gazdagságát. Olyan ez a térség mintha egy cseppnyi Magyarország lenne, ahol a jellemző magyar tájak mindegyike megtalálható.

Átlagos tengerszint feletti magassága kicsi, 300 m körüli, a sásbérceknek és a löszvölgyeknek köszönhetően igen változatos képet mutat.

A Vértes alapkőzete nagyrészt felső-triász földolomit kisebb részben felső-triász mészkő. Ezen kívül fontos szerepet játszik a kréta időszak a kéregmozgásai és a bauxitos töbrök feltöltődése miatt.

A Vértes környéki táj erdeivel, napsütötte tisztásaival, vizes élőhelyeivel, mocsaraival és viszonylag kiegyenlített éghajlatával igen kedvező életlehetőséget biztosított az emberi élet számára is. 1926-ban a Báraczházi-barlangban folytatott kutatások során bizonyították, hogy már 50 ezer évvel ezelőtt élt ember ezen a területen. Sőt a Vértesszőlősön 1965-ben Vértes László megtalálta hazánk legrégebbi, mintegy 350 ezer éves emberi maradványok (Samu, a vértesszőlősi előember) leleteit. A neolitikus forradalom idején a korábbi vadászó-halászó-gyűjtögető népesség az élelemgyűjtögető életformáról áttért az élelemtermelésre. Kialakultak a földművelésnek és az állattenyésztésnek a korai formái is, és létrejöttek az állandó települések. Nagy változást jelentett a rómaiak megjelenése, akik elfoglalták az egész Pannóniát. A feliratos kőemlékek alapján bizonyos, hogy a II. században már virágzó városok voltak a Dunántúlon. A Honfoglalás után a Vértes térségének nagy része a Szabolcstól származó Csák család birtoka lett, ahol felépítették saját várukat, Csákvárt. A várak közül néhány lényegében nem is vár, inkább csak torony volt. Ilyen például Csókakő vára, Gesztes vagy a Gerencsértvár.

A Vértes török kori életéről alig van forrás. Népessége a török hódoltság idején elpusztult vagy elmenekült. A XVIII. században a népesség pótlására nagy létszámban költöztek a Vértes területére telepések, a magyarokon kívül németek és szlovákok is.

A Vértes területén élők az irtásföldeken folytatott földművelés mellett erdei munkával, házi faiparral, bányászattal, mész-és szénégetéssel foglalkoztak. Az állattartást az erdei legeltetés, a makkoltatás, a sziklás, kopár juhlegelők hasznosítása jellemezte. Ezenkívül a Vértes összes települése szőlőtermő község. Önálló minőségi borvidékeink közé a móri borvidék küzdötte fel magát a századfordulón.

A Vértesi Natúrpark északnyugati határán fekvő település első írásos említése 1146-ból származik. A területén folyt ásatások során azonban jóval korábbi, késő bronzkori leletek is előkerültek. Környéke kedvelt vadászterülete volt Nagy Lajos királynak, akinek Gerecér nevű vadászkastélya a falu közelében épült fel. A kastélyt napjainkban Gerencsértúr néven ismerik.

10. ábra: Gerencsértúr romjai

1439-ben falai között szállt meg Habsburg Albert király özvegye, Erzsébet királyné fiával, a három hónapos V. Lászlóval. Velük volt Kottaner Ilona udvarhölgy is, akivel a királyné ellopatta a koronát Visegrádról, hogy mindenáron biztosítsa fia számára a magyar trónt. A török hódoltság következtében elnéptelenedett vidékre az Esterházyak katolikus szlovákokat telepítettek ide a Felvidékről.

A XVI. század közepén, a török pusztításnak köszönhetően lakatlanná vált a falu. 1606-ban – a zsitvatoroki békét követően telepedett le a községben hét nemes katona. 1642-ben Bokod új jobbágyokat kap, jobbára szlávokat. 1689-ben Szécsény György, esztergomi érsek kiadja a Faluszálló levelet, amelynek következtében tótokkal és németekkel gyarapszik a település.

A 18. században az Esterházyak a Felvidékről katolikus szlovákokat telepítettek Bucudra vagyis Bokodra.

A községben található műemlékek: a későbarokk stílusban, 1701-ben épült evangélikus templom, mely valószínűleg Fellner Jakab tervei alapján épült, valamint az 1779-ben emelt római katolikus és az 1794-ben készült református templom.

Érdekesség Bokod településről, hogy Magyarországon elsőként itt termesztettek burgonyát.

Fényes Elek jellemzése, miszerint „Jóságáról a bokodi kolompér az egész megyében a leghíresebb”, a burgonya magyarországi termesztésének egyik legkorábbi írásos említése.

2.3 Jellemző településszerkezet a megyében

A Közép-dunántúli régió három megyéjét - Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém - összesen 26 kistérség alkotja. Ezek közül hét számít hátrányos helyzetűnek, azzal, hogy a Tapolcai, és az Oroszlányi csak átmenetileg, 2008. december 31.-ig kapta ezt a besorolást. Magyarország leghátrányosabb helyzetű kistérségeiből egy sem esik a Közép-Dunántúl területére.

Komárom-Esztergom megye Magyarország legkisebb alapterületű megyéje (2264 km²). Magyarország nyugati felében, a Dunántúl északi részén terül el. Határmegye, északról Szlovákia, Nyitra - a Duna folyammal együtt - határolja, keleten Pest, délen Fejér és Veszprém, nyugaton Győr-Moson-Sopron megye a szomszédja.

Térbeli elhelyezkedése, földrajzi adottságai kedvezőek, a jórészt erdővel borított közép-hegységi területek természeti értékekben gazdagok, sok esetben védettek. A megye nyugati, a kistáji tájegységhez kapcsolódó részében a kiváló természeti adottságoknak megfelelően a mezőgazdaság a meghatározó művelési ág. A hegységek közötti medencékben, völgyekben északnyugat-délkeleti irányú, a megyét átszelő jelentős kereskedelmi-közlekedési folyosók alakultak ki. Közülük kiemelkedő jelentőségű a megyén áthaladó M1-es autópálya.

A Közép-dunántúli régió településállománya kiegyenlített szerkezetű, a térség az ország egyik legurbanizáltabb körzete. A régió településeinek zöme igen jelentős történelmi hagyományokkal rendelkezik, közülük több napjainkban is a fejlődés motorja (Székesfehérvár, Veszprém, Esztergom). A népességkoncentráció erő és a fejlettségi színvonalat jelző társadalmi-gazdasági mutatók alapján kiemelkedik a négy megyei jogú város: Székesfehérvár, Tatabánya, Veszprém, Dunaújváros. A nagyvárosok körüli agglomerálódó térségek mellett erős az urbanizáció a Balaton és a Velencei-tó part menti térségeiben, valamint a Duna mentén is.

A városállományban a többi régióhoz képest kevesebb a „törpeváros”. A városok átlagos népességszáma 20 ezer fő feletti. Emellett azonban Veszprém megye nagy részére az aprófalvak, a régió többi megyéjére a kis- és középfalvak jellemzők, bár Fejér megyében a Mezőföld területén az agrárgazdaság történeti fejlődése okán a nagyfalvak is jelen vannak.

Elérhetőség szempontjából a Közép-Dunántúl az egyik legkedvezőbb helyzetben lévő régió, sűrű főúthálózattal rendelkezik, vasúti fővonalai jól szervezettek, és az úthálózat kiépítettsége is meghaladja az átlagot. Ez alól éppen a projekt által közvetlenül érintett Veszprém megye jelent kivételt.

Nehezítik azonban a régió kiegyensúlyozott területi fejlődését, hátráltatják a települések versenyképességét a közlekedési hálózat térségi, helyi és települési jelentőségű elemeinek hiányosságai. Ezek elsősorban az észak-dél irányú kapcsolatok terén, illetve a főútvonalaktól kieső periférikus térségek nehézkes elérhetőségében, az önkormányzati utak állapotának romlásában mutatkoznak meg, továbbá a zsáktelepülések viszonylag magas számával.

Részben emiatt a gazdasági központok, valamint a Balaton turizmus szempontjából kiemelt területeinek gazdasági dinamizmusa nem, vagy csak kis mértékben képes áttérjedni a főleg a régió határai mentén elhelyezkedő periférikus területekre.

A vasúti közlekedés a fővonalak tekintetében jól szervezett, az azokon kívüli szakaszokon azonban többszörösen meghaladja a közúti elérési időket a régióban. A régió meghatározó városai közötti vasúti kapcsolat ugyanakkor nem megfelelő, több esetben is csak Budapesten keresztül valósítható meg, miután egyes szakaszok hiányoznak. Miután a vasúthálózat nem jut el minden településre, az autóbusz-közlekedés biztosítja az emberek számára a helyváltoztatás lehetőségét, nem mindig kielégítő minőségben.

11. ábra: Bokod utcaszerkezete

Komárom-Esztergom megyében a városhálózatot 2 középfokú és 10 alsófokú központ alkotja. Kis területe ellenére Komárom-Esztergom megye – táji adottságai, gazdasági lehetőségei, természeti erőforrásai, településstruktúrája tekintetében – egyaránt igen változatos, az egyik legváltozatosabb megyénk, ahol a kifejezetten hegyvidékhez kapcsolódó táji-gazdasági-településhálózati arculattól a kifejezetten alföldiig, valamint a kettő közötti átmenetig minden típus (az aprófalvas, kisvárosias településszerkezettől a nagyobb falvas településszerkezetig) megtalálható.

A legnagyobb népességgel – megközelítőleg 67 ezer fővel – Tatabánya rendelkezik. A másik középfokú központ Esztergom, 28 ezer fővel a második legnagyobb. Az alsófokú központok elszórtan helyezkednek el a megyében, közülük a legnagyobb Tata, 24 ezer lakossal, a legkisebb pedig Bábolna 3800 fővel. Összességében a megye népességének 67%-a városokban él. Valamennyi város népességszáma megfogyatkozott 2001–2013 között. Legnagyobb mértékben Oroszlány, Kisbér, Lábatlan népessége, legkevésbé pedig Komáromé és Táté. A lakásállomány Esztergomban bővült legnagyobb mértékben ebben az időszakban. A foglalkoztatottság Komáromban a legnagyobb, az ezer lakosra jutó vállalkozásszám és az egy adófizetőre jutó jövedelemszint viszont Tatán a legmagasabb.

A községek általában nagy lélekszámúak, a 64-ből csak 8 aprófalu. A legnépesebb Környe 4400 fővel, míg a legkisebb Csatka kevesebb, mint 230 fővel. A községek harmadában növekedett a népesség, ezek elszórtan helyezkednek el a megyében. Munkaerő-piaci és jövedelmi helyzet alapján nincsenek nagy térségi különbségek. A városok közvetlen környezetében fiatalosabb korösszetételűek a községek, mint a megye más területein. A falvak és főleg az aprófalvak helyben kevés munkalehetőséget biztosítanak, így az itt élő foglalkoztatottak héttizede naponta ingázik. A lakhatási körülmények a megye délnyugati részén kedvezőtlenebbek, itt magasabb a komfort nélküli lakások aránya.

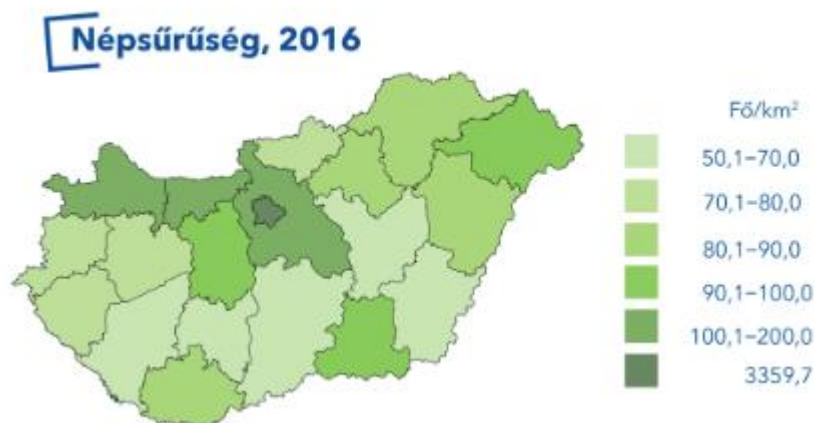

3. Társadalmi helyzet

3.1 Demográfiai helyzet, tendenciák

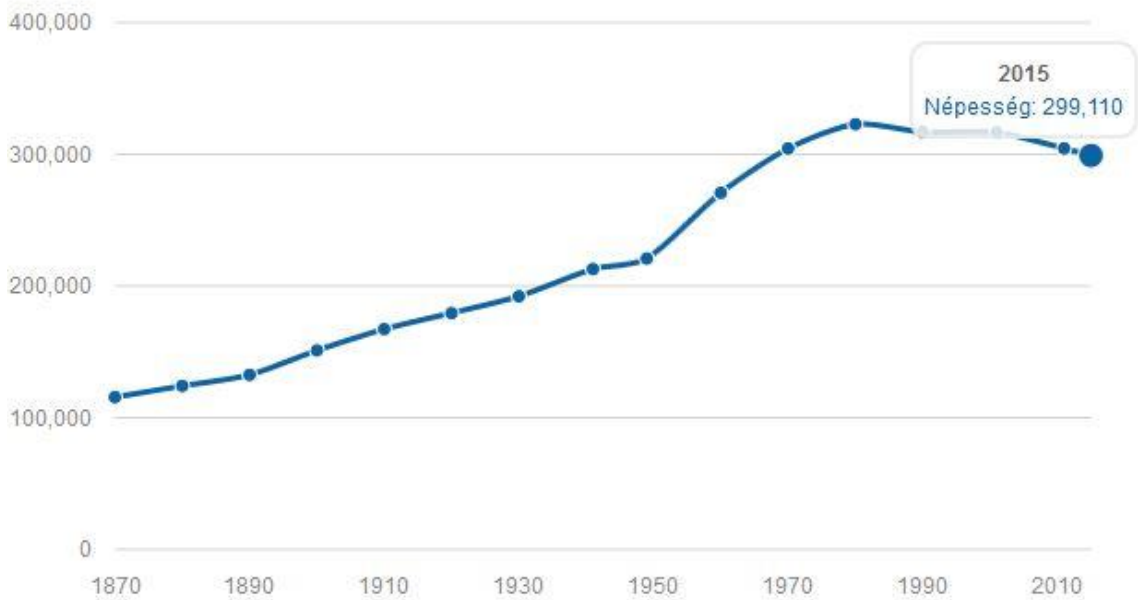
A népességfogyásból adódóan hazánk népsűrűsége tovább csökkent: míg 2011-ben 107 fő jutott egy négyzetkilométerre, 2016-ban már csak 105.

Továbbra is Budapest a legsűrűbben lakott település, ahol 3360 fő élt egy négyzetkilométeren. A legsűrűbben lakott megye Pest (196) és **Komárom-Esztergom (131)**, a legritkábban lakott Somogy (50), valamint Tolna, Bács-Kiskun és Békés (60).

12. ábra: Magyarország népsűrűsége 2016-ban. (KSH, 2017)

Az elérhető legfrissebb hivatalos összesített adatszolgáltatás szerint **Komárom-Esztergom** lakossága 2015. január 1-én 299.110 fő volt. Népsűrűsége 131 fő/km². Lakások száma 127.840, népességet figyelembevéve, ez **2.3 fő** per lakás.

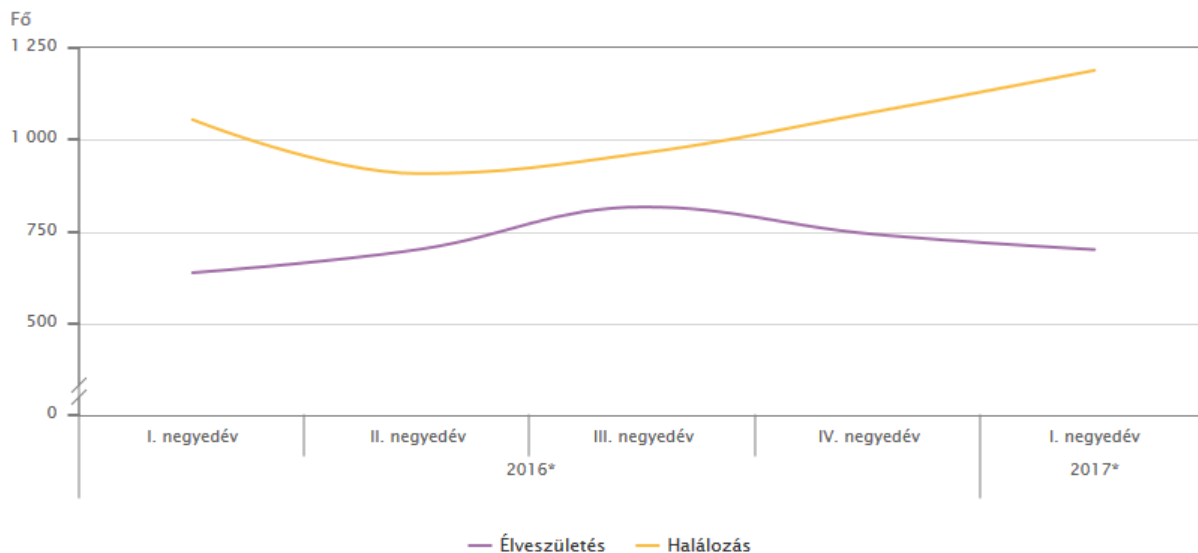
13. ábra: Komárom-Esztergom megye népességének alakulása 1870-től

2017. I. negyedévben Komárom-Esztergom megyében az előző év azonos időszakához képest nőtt az elveszületések száma, ugyanakkor ennél nagyobb ütemben emelkedett a halálozásoké. A népesség természetes fogyása gyorsult, mértéke azonban elmaradt az országostól. A házasságkötési kedv jelentősen mérséklődött.

A természetes népmozgalmi folyamatok következtében a megye népessége 488 fővel fogyott, ami 17%-kal haladta meg az előző év azonos időszakit.

Az élveszületések és a halálozások alakulása

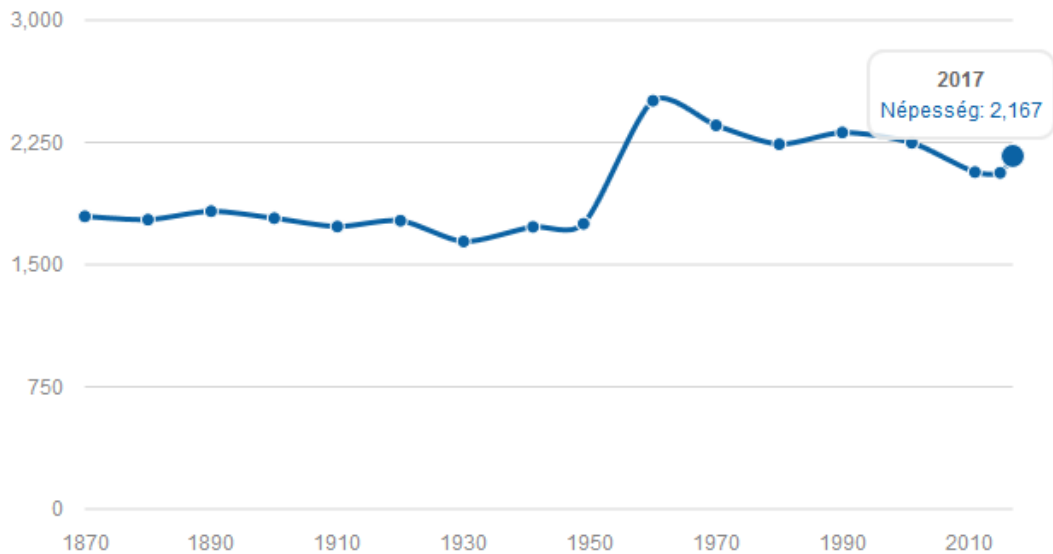

* Előzetes adatok.

14. ábra: Élveszületések és halálozások alakulása Komárom-Esztergom megyében 2017. I. negyedévében (KSH adat, 2017)

korcsoportok	Komárom-Esztergom megye (%)	Közép-Dunántúli Régió (%)	Országos (%)
-14	14,7	14,4	14,5
14-65	67,2	67,1	66,9
65-	18,1	18,4	18,6

2. táblázat: A népesség megoszlása korcsoport és megyék szerint, 2016 (KSH nyilvántartás alapján)

15. ábra: Bokod népességének alakulása 1870-től 2017 -ig (fő)

3.2 Oktatás, képzés

Az iskola történeti áttekintés és jelenlegi helyzete

Bokodon is, ahogyan az országosan jellemző volt, az egyház alapított iskolát. Minden felekezet arra törekedett, hogy templomaik építése után saját iskolát alapítson. Faluban evangélikus egyházi élet 1628 óta van. "1910. A bokodi ág. hitv. ev. egyház, amennyiben hitelesnek lehet elfogadni Pusztai Márton itteni lelkésznek szóbeszédén alapuló, 1913-ból származó feljegyzését: 1628.-ik ében keletkezett." Az iskolájuk is azóta áll fenn. A római katolikus gyülekezet 1778-ban alakult, s abban az évben létrehozták saját iskolájukat. 1792-ben szerveződött meg Bokodon a református egyház. Templomuk 1794-ben épült, az iskolájukat 1801-ben alapították.

Az evangélikus gyülekezetnek 1807-ben új iskolaház épült két tanteremmel, vályogfallal. A templomban lévő orgonát 1816-ban szerelték fel. A két tantermes iskolaépületre a későbbi időszakból is találunk utalást. Mégpedig NT. Smid Mihály esperes 1871. június 27-ei jegyzőkönyvéből. "A bokodi

iskolaépület úgy egészben, mint különösen a két tanterem a célnak teljesen megfelel."

A mai iskola első része 1910-ben épült.

Magyarországon 1948-ban államosították az iskolákat. A törvényeknek megfelelően jártak el Bokodon is. Hivatalosan az államosítás 1950. január 19-én történt Bokodon.

1954-ben újabb változások történtek az iskolaépületben. A meglévő iskola kevésnek bizonyult a viszonylag nagy létszámú osztályok elhelyezésére. Így a régi iskola helyére a mostani 4 felsős terem épült. A tél kezdete előtt nem készült az új iskola, a tanítás emiatt szükségtantermekben folyt. Ezen szűk, levegőtlen, téglás padlózatú termek egészségtelenek, tanításra alkalmatlanok voltak. Az iskolapadok sem feleltek meg az egészségügyi követelményeknek. A tanítás két műszakban folyt: a katolikus templom mögötti műhelyben, a régi kultúrházban, illetve az un. Pataki-féle tanteremben. (Fő utca 19.)

Különösen nehéz volt a kultúrotthon 2 tantermében az oktatás, mert az udvaron folyt a termény-betakarítás. A termek kicsik voltak, ezen kívül a belső teremben a tanítást többször megzavarták. Az egyik terem ráadásul a mozi vetítőkamrája volt, így oda mások is bejárhattak.

1956. szeptember 1-jével használatba vették a 4 tantermes, új iskolát. Ezáltal a folyamatos oktatást megszüntették az egészségtelen szükségtantermekben. Ezt követően a két termet délutáni foglalkozásokra használták: úttörőfoglalkozásokat, szakköröket, korrepetálásokat, tanulószobát tartottak ott. A Pataki-féle szükségtanterem működött tanulószobaként, de az októberi események után a tulajdonos követelése miatt ki kellett üríteni.

Az oroszlányi hőerőmű megépítése (1958.), dolgozóik letelepedése nagy változást mind a falu, mind az iskola életében. Megnövekedett a tanulólétszám. Így csakhamar további 4 tanteremmel bővült az iskola. Megépült a két politechnikai műhely, s szépen alakult a sportudvar is.

1976/77-es tanévben megszűnt a kétműszakos tanítás, és megindult a szaktantermi oktatás, amely jelenleg is tart.

A 80-as évek közepén a hagyományos falusi iskolából központifűtéses, vízvezeték, neonvilágítással felszerelt iskolát teremtett a nevelőtestület, a falu és az erőmű dolgozóinak példamutató összefogása.

Jelenleg 10 tanterem áll a tanulók rendelkezésére. Mindenki meglegedésére 1990-ben az iskolához hozzáépítettek egy óriási tornacsarnokot, amely megoldotta a testnevelésórák, és egyéb sportfoglalkozások helyproblémáját. Az ebédlő fölé épült a számítástechnika oktatásához szükséges terem, valamint a könyvtár, mely nemcsak iskolai; hanem községi könyvtár is.

1994. május 21-én vette fel a Bokodi Általános Iskola a Móra Ferenc nevet.

16. ábra: Bokodi Móra Ferenc Általános Iskola

Az általános iskolában is kiemelt elemként jelenik meg a környezeti nevelés a tantervben és nevelési programban. Az iskolában a jeles környezetvédelmi napok köré versenyeket, vetélkedőket, programokat szerveznek, a

közútkezelő munkáját segítve rendszeres szemétyűjtő akciókat tartanak. Az iskolások részt vesznek a községek tavaszi takarításában, papírgyűjtésben, az iskola környéki zöldfelületek fenntartásában.

Az iskolai nevelés során kiemelten kezelt területek:

1. az egészséges életmódra nevelés, integráció

A gyermekek az iskolában tartózkodásának egész ideje alatt érvényesül az egészséges életmódra nevelés, így a gondozásban, étkezésben, mozgásfejlesztésben és a szabad játék során. Törekszünk arra, hogy a gyermekek biztonságos és egészséges körülmények között éljenek. Nyitottak és elfogadóak vagyunk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjára. Úgy tartjuk, hogy ez az életszakasz meghatározó a másság elfogadásának képességére. Sajátos nevelési igényű ill. fogyatékkal élő gyermekeink az egészséges gyermekekkel együtt, azaz integrálódva nevelődnek. A nevelési program keretében 2017 májusában a Vakok és Gyengénlátók Komárom - Esztergom megyei Egyesülete foglalkozást tartott az iskolában a 7. osztálynak.

17. ábra: Közlekedés és feladatok megoldása nem látóként

2. tanulmányi versenyek szervezése

Az iskolában nagy hangsúlyt fektetnek a tanulmányi versenyekre. Ezzel is ösztönzik az ide járó diákokat, valamint a különleges vagy kiemelkedő tehetségű diákok felkarolás, tehetséggondozása már alsó tagozatos korban elkezdődik.

Minden évben megrendezésre kerül vagy részt vesznek:

- Műveltségi vetélkedő a felső tagozatnak
- Szavalóverseny 2017. április 10
- Járási könyvbarát vetélkedő
- Járási Népdaléneklési Verseny 2017. április 6
- Járási tanulmányi verseny

18. ábra: Műveltségi vetélkedő (2017. április 5.)

19. ábra: A műveltségi vetélkedő logója

3. környezetvédelemre nevelés

A környezet megismerésére nevelés során, mely egyik foglalkozási területünk, kihangsúlyozódik az ember környezetének védelme, ennek módjai. A jövő nemzedékének nevelésében ez elengedhetetlen fontosságú terület. László Ildikó vezetésével minden második kedden a szakkör tagjai remek túrákon vesznek részt.

20. ábra: Túraázás közbeni pillanatok 2017.

4. MOBIDIK program A tudás határtalan szabadsága

A Mobidik – Mobil Digitális Iskola hétköznapi nyelven egy minden digitális földi jóval felszerelt, a 21. század tantermének berendezett speciális irodakonténer, ami hétről hétre újabb iskolákba jut el és teszi megélhetővé a jövő oktatását. Nagyon fontos kihangsúlyozni, hogy az utazó digitális iskola keretében nem pusztán informatika oktatásról beszélünk, hanem arról a szemléletváltásról, hogy a különböző tantárgyak miként oktathatók, tehetőek izgalmasabbá, komplexebbé a 21. század eszköztárával és pedagógiai gyakorlatával.

A Mobil Digitális Iskolában a konténertanteremben gyerekek a tanórák keretein belül pénzügyi, fenntarthatósági, matematikai és biológiai ismereteket szerezhettek digitális eszközök segítségével. Délután szakkörök, osztályprogramok formájában "kincset" kerestek. Felejthetetlen élmény volt a tanulók és a pedagógusok számára is.

21. ábra: MOBIDIK oktatás (2017. szeptember)

	2011	2013	2015	2017
Általános iskolai osztályok száma	8	8	8	8
Általános iskolai főállású pedagógusok száma	17	14	14	14
Általános iskolai tanulók száma	163	156	142	131
Napközis tanulók száma	28	48	52	58
Vidékről bejáró általános iskolai tanulók száma	4	5	10	23
Számítógépek száma a közoktatási intézményekben	25	25	25	25

3. táblázat: Általános iskolai oktatással kapcsolatos fontosabb adatok

Óvodai élet

A Magyar Olimpiai Akadémiát azért hívta életre a Magyar Olimpiai Bizottság, hogy legyen egy önálló testület, amely értő módon gondozza a csodálatos magyar olimpiai múltat, egyszersmind azon is munkálkodik, hogy a jövő nemzedékei számára is ugyanazt jelentse az ötkarika, amit apáiknak és nagyapáiknak. Aján Tamás a Magyar Olimpiai Akadémia elnöke és Szöllősi Miklós Bokod község polgármestere együttműködési megállapodást írt alá, melynek értelmében elsőként az országban, az óvodánk bekerült az Akadémia által patronált iskolák, szervezetek közé.

Az óvoda nevelési programja sportos, 2005-től sajátos óvodai sportprogrammal dolgozik.

A község óvodája 2012. április 20-án a névadó ünnepség keretein belül felvette a Nemere Zoltán Óvoda nevet. Április 20-án, a névadó születésének évfordulóján koszorúzással emlékeznek az olimpiai bajnok vívóra. A gyerekek pedig az immár hagyományosan megrendezésre kerülő Ovi Olimpián vesznek részt.

22. ábra: OviOlimpia (2016.)

A környezettudatosságra való nevelés már az óvodában elkezdődik: kiemelt szerepet kapnak a környezetvédelmi jeles napok, a mindennapos tevékenység részei a kertészkedés, komposztálás, a települési környezet megismerése és a szűkebb környezet védelme. A már hagyománnyá vált Virágos-napot 2017. április 10-én tartották óvodában a Virágos csoport pedagógusai szervezésével. A zenés-táncos, mozgásos délelőtti virágültetéssel zárult.

23. ábra: Virágos nap az óvoda udvarában (2017.)

	2011	2013	2015	2017
Óvodai férőhelyek száma	65	65	65	65
Óvodába beírt gyermekek száma	62	62	51	55
Óvodai csoportok száma	3	3	3	3
Főállású óvópedagógusok száma	6	6	6	6
Óraadó logopédus	1	1	1	1
Gondozónők száma	3	3	3	3

4. táblázat: Óvodai neveléssel kapcsolatos fontosabb adatok

3.3 Művelődés, kultúra, szórakozás

Bokod az Által-ér völgyében elhelyezkedő soknemzetiségű település, mely közel 800 éves múltta tekinthet vissza. A Vértes nyugati oldalán az Által-ér mentén elhelyezkedő települést ma 2242-en lakják. Gazdaságtörténeti tény, hogy térségünkben a közeli Vérteskozsmáról említik először a burgonyát, azonban Fényes Elek 1851-ben azt írja: „Jóságáról a bokodi kolompér egész megyében leghiresebb”, így ennek tiszteletére rendezik meg minden évben a **Bokodi krumplifesztivált**.

24. ábra: Krumplifesztivál

Bokod történelmét mindig is gazdagították a különböző nemzetiségek, főként a tótok és németek. A település híres csipkéjéről is.

Bokod másik érdekessége a három történelmi egyház templomának szemet gyönyörködtető elhelyezkedése egy utcában, egészen közel (430 m) egymáshoz.

25. ábra: Bokod 3 temploma

Mindhárom templom Fellner Jakab tervei alapján épült, a **késő barokk evangélikus templom** jelentős kultúrtörténeti emlék, hiszen **orgonája** közel 200 éves, így Európa két legrégebbi orgonájának egyike.

26. ábra: Bokodi evangélikus templom orgonája

A közeli erdőkben található a régebben a községhez tartozó majd ezer éves **Vértesszentkereszti Bencés Apátság romja**, mely mára a zarándokok egyik kiemelt célterülete lett.

27. ábra: Vértesszentkereszti Bencés Apátság romja

Mívesen faragott kövei igazi művészettörténeti csemegeként szolgálnak a román kor és a kora gótika építészeti emlékeit fürkészőknek. A Vértes erdőrengetegében vélhetően már a bencés szerzetesek megjelenése előtt korai templom állt, amely mellett csaknem kilencszáz évvel ezelőtt bencés kolostort és templomot építettek.

A környék turistaútvonalai igazi kihívást jelentenek a természetjáróknak, a falu határában lévő csodálatos 130 hektáros **Bokodi-hűtőtó** körül pedig jelentős horgászparadicsom bontakozott ki az elmúlt időkben.

A Komárom-Esztergom megyében lévő Bokodi-tavat az induló Oroszlányi Hőerőmű Vállalatnak (azóta Vértes Erőmű) hozták létre 1961-ben. Az erőmű folyamatos működése miatt a tó télen sohasem fagy be teljesen, ezért sokan horgásznak rajta, télen is. Az erőműnek két zagytere van, Bánhidán, illetve Bokod határában. Itt a jelenleg is működő hőerőműben keletkező salakot és pernyét helyezik el. A bánhidai zagyter már nem üzemel, a töltést 2004. év végén hagyták abba.

28. ábra: Bokodi-hűtőtó

A tó egy mesterséges hűtőtó, amelyet az erőmű melletti rét elárasztásával, vagyis a rajta keresztülfolyó Által-ér felduzzasztásával keletkezett. Az Által-ér Császár községtől délre ered, és Dunaalmásnál torkollik a Dunába. Az Által-ér eredeti medre valahol a tó közepén húzódott, ott, ahol a jelenlegi gát található. A gát azért épült, hogy fenntartsa a hűtőtó természetes keringését, mivel az erőmű felmelegíti, míg a hideg ágban lehűlt víz a technológia miatt keletkezett gőzt visszahűti.

29. ábra: Bokodi horgásztó

30. ábra: Bokodi horgásztó felülnézetből

3.4 Sport, kikapcsolódás

A településen a sportot versenyszerűen vagy amatőr módon, kikapcsolódásként művelők köré is több egyesület, klub szerveződött. Legjelentősebb a Bokodi Sportegyesület és a Bokodi - Erőmű Labdarúgó Egyesület.

A településen évek óta megrendezésre kerül a Teremkerékpár Kupa is, mely egy viszonylag új sportágnak nyújt teret. A művészi kerékpár egy olyan sport, ahol a sportolók versenyezhetnek, hogy ki tud szebb és nehezebb elemeket bemutatni. Egy kicsit hasonlít a műkorcsolyára és a tornára, akrobatikus elemeket tartalmaz, a versenyzőktől egyensúlyérzéklet, koncentrációt és bátorságot kíván. A művészi kerékpározás egy látványos és finom sport, amit élvezetes nézni és művelni egyaránt. A versenyen résztvevő

magyar egyesületeket közül egyelőre Komárom-Esztergom megye a szakág központja, Bajon, Romhányban és **Bokodon** működik már 15-20 éve egyesület. A Bokodi Teremkerékpár Kupa immár egy nemzetközi sorozat része is.

31. ábra: XVI. Bokodi Teremkerékpár Kupa logója (2017.10.14)

32. ábra: Edzés közben

3.5 Egészségügy, szociális ellátás

Az egészségi állapot szoros összefüggésben van a szociális helyzettel, így ezek együtt kerültek elemzésre.

Működő házi orvosok száma	1
Működő házi gyermekorvosok száma	0
Fogorvosi rendelő	1
Házi orvosi szolgálathoz tartozó körzeti ápolónők száma	1
Betöltött védőnői álláshelyek száma	1
Gyógyszertárak száma	1

5. táblázat: Egészségügyi ellátásra vonatkozó adatok (2017.)

1878. előtt a bokodiak Tatára jártak a "Városi Gyógyszertárba" a gyógyulásukat szolgáló medicináért. Bokodon ekkor -1878-ban- létesült gyógyszertár a tatai patika fiókjaként. Neve ANGYAL GYÓGYSZERTÁR lett. A tulajdonosa özv. Ziebold Tamásné volt. A szakmai felelős vezetést Kulin Géza gyógyszerész látta el. A gyógyszertár az akkori faluközpontban, a későbbi pékség helyén, akkor igen szép épületben és környezetben a mai Lajta utcában működött. 1888-ban önállóvá vált a bokodi fiók gyógyszertár.

33. ábra: Régi patika

A község első önálló személyjogos gyógyszerésze Szabadi János patikus volt. Ő 25 évet töltött itt el (1888-1913).

A levéltári adatok alapján a következő gyógyszerészek tulajdonolták a bokodi gyógyszerertárat: Moyss Miksa, Frirs Tibor, Herczegh Ferenc, Szénerth Aladár.

A gyógyszerertárat a Komáromi úti épületbe Weghoffer Miklós gyógyszerész költöztette. Tőle 1942-ben Schmitzer Alfonz vásárolta meg. A hatósági vezető Bódy Miklós lett. A bokodi gyógyszerertárat 1950 június 12.-én államosították a megyei gyógyszerertárok közül elsőként. A vezetője Bódy Miklós maradt. Az államosításkor a készlet értéke egy heti forgalomnak felelt meg. A bútorzat és az épület állapota miatt 1951-ben a gyógyszerertárat felújították.

A forgalom -részben a bizalomnak és az akkor indult megbiztosításnak köszönhetően- egy év alatt négyszeresére nőtt. 1958-ban komfortosították az épületet. 1956 és 1960 között egyetemi gyakornokképzés folyt a bokodi gyógyszerertárban. Bódy Miklóstól Molnár Ferencné vette át a gyógyszerertár vezetését. 1978-ban Horváth Márta lett a vezető gyógyszerész. Ekkor Dad, Kömlőd és Szákszend községek tartoztak a gyógyszerertár ellátási körzetébe 1996-ban a Komárom-Esztergom megyei Gyógyszertári Központot értékesítette a megyei Önkormányzat. A gyógyszerertár épülete a Központban résztulajdonos Bokod község tulajdonába került. Ezt 1997 novemberéig bérelte a gyógyszerertár működtetés jogosultja; Módné Horváth Márta.

1997. november 11-től a bokodi Kamilla Gyógyszertár a Fő út 43. szám alatt található ingatlanban fogadja a gyógyulni vágyókat.

A Bokod, Dadi u. 3/A. szám alatti házi orvosi rendelő felújításának, integrált települési egészségügyi központtá fejlesztésének és energetikai korszerűsítésének kivitelezését követően a településen korszerű ellátásban részesülhetnek az itt élők.

34. ábra: 2015-ben átadott Egészség ház

3.6 Közbiztonság

Bokod községben polgárőrség működik.

Az egyesület fő célja:

- Bűncselekmények megelőzése és vagyonvédelem érdekében önkéntes tevékenységet kifejtő helyi lakosok összefogása, rendszeres tevékenységük összehangolása.
- A lakosság biztonságérzetének növelése, lakóközösségi kapcsolatok erősítése.

4. Gazdasági helyzet

4.1 Gazdasági szektorok alakulása

Az érintett régió és megye gazdaságának bemutatása

A Közép-Dunántúl magyar gazdaságban betöltött szerepe már az 1990-es évek elejétől lényegesen meghaladja területi és lakossági súlyát. Az átalakulás sikerét jelzi, hogy a gazdasági fejlettség mérésére általánosan használt mutatók értéke és azok dinamikája tartósan magasabb az országos átlagnál, amihez nemzetközi összehasonlításban is kedvező foglalkoztatási mutatók párosulnak.

A régión belül a gazdasági potenciál nem egyenletesen oszlik meg, annak legnagyobb hányada Fejér (Székesfehérvári, Dunaújvárosi és Móri kistérségek) és Komárom-Esztergom (Esztergomi, Komáromi és Tatabányai kistérségek) megyében koncentrálódik mind a termelési érték, mind pedig az export vonatkozásában. A régió belső erőviszonyai kezdenek átrajzolódni.

Komárom-Esztergom megyének legfontosabb erőforrása a fekvése, mert a megyét átszelő európai közlekedési folyosó és a Bécs-Budapest-Pozsony-Győr négyszögben való fekvés igen kedvező makrotérségi feltételeket biztosít a gazdaság számára. Noha jelenleg kihasználatlan, a megye jövője szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, hogy a kb. 400 kilométeres magyarországi Duna-szakaszból 70 km a megyére esik.

Komárom-Esztergom megye infrastrukturális ellátottsága jó: közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 94,7%, közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 80,2%, háztartási vezetékesgáz-fogyasztók a lakásállomány százalékában: 46,8. A hulladékgyűjtésbe bevont települések aránya 100%, kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások aránya 65,7%, az 1000 lakosra jutó távbeszélő-fővonalak száma 294.

4.2 Foglalkoztatás, munkaerőpiaci helyzet

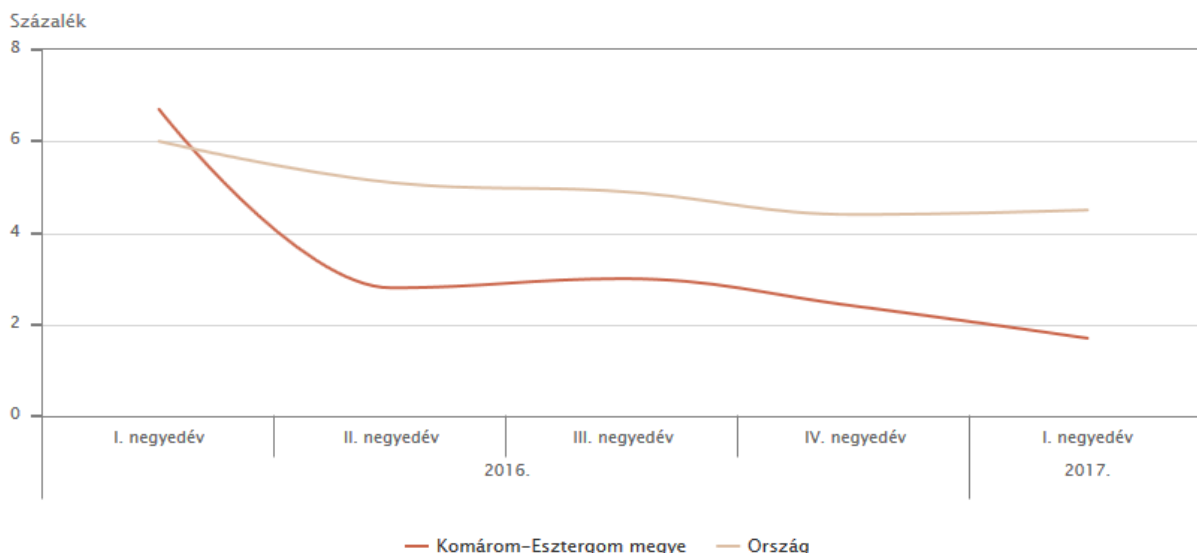
A KSH munkaerő-felmérésének adatai szerint 2017. I. negyedévben **Komárom-Esztergom megyében** a gazdaságilag aktív 15–74 éves népesség száma 141 ezer fő volt, 1,4%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az aktivitási arány 61,6% volt, magasabb, mint az országos átlag.

A gazdaságilag aktív népességben belül 139 ezer fő foglalkoztatottként, 2 ezer fő munkanélküliként jelent meg a munkaerőpiacon. Az előbbieket száma 3,9%-kal emelkedett, az utóbbiaké háromnegyedével csökkent.

A foglalkoztatási ráta 58,0%-ról 60,6%-ra nőtt, a munkanélküliségi ráta 6,7%-ról 1,7%-ra mérséklődött egy év alatt. A foglalkoztatási ráta 2,2 százalékponttal magasabb, a munkanélküliségi ráta 2,9 százalékponttal alacsonyabb, mint az országos átlag.

Az inaktívok száma 88 ezer fő volt, 0,9%-kal több, mint 2016. I. negyedévben.

A főbb munkaerőpiaci mutatók alakulása*

* A lakossági munkaerő-felmérés 15–74 évesekre vonatkozó adatai alapján.

35. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása 2017. I. negyedévben (KSH, 2017.)

Komárom-Esztergom megyében a 2017. márciusi zárónapon 5,9 ezer fő álláskeresőt tartottak nyilván, 16%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban.

Az álláskeresők 7,2%-a pályakezdő volt.

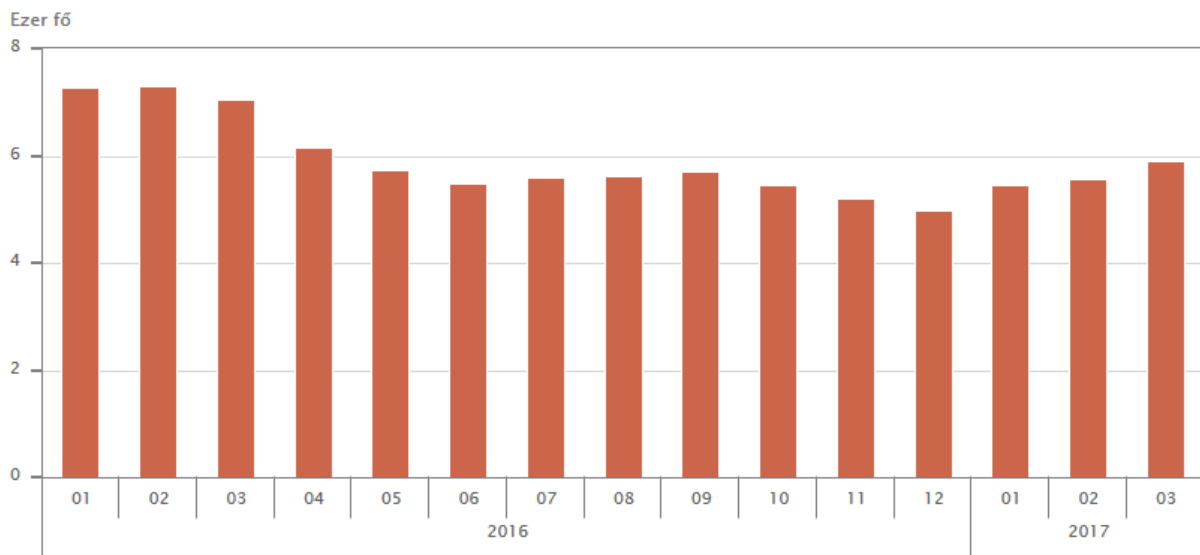
Az álláskeresők 54%-a legfeljebb 3 hónapja, 20%-a tartósan – egy évet meghaladóan – nem tudott elhelyezkedni.

Az álláskeresők 37%-a legfeljebb az általános iskola 8 osztályával, 31%-a szakiskolai, szakmunkás bizonyítvánnyal, 27%-a középiskolai érettségivel, illetve technikusi végzettséggel rendelkezett, 5,5%-uk pedig diplomás volt.

Az álláskeresők fele részesült valamilyen ellátásban, arányuk azonos az egy évvel korábbival. Az álláskeresők 22%-a álláskeresési járadékot, 18%-a szociális ellátást, 10%-a álláskeresési segélyt kapott.

A márciusi zárónapon 1,9 ezer bejelentett betöltetlen álláshelyet jeleztek a megyében, 14%-kal kevesebbet, mint az előző év márciusában. Egy üres álláshelyre 3 álláskereső jutott, annyi, mint az előző év azonos időpontjában.

A nyilvántartott álláskeresők száma és változása*

* Forrás: Nemzetgazdasági Minisztérium.

36. ábra: Álláskeresők száma és változás a (KSH, 2017.)

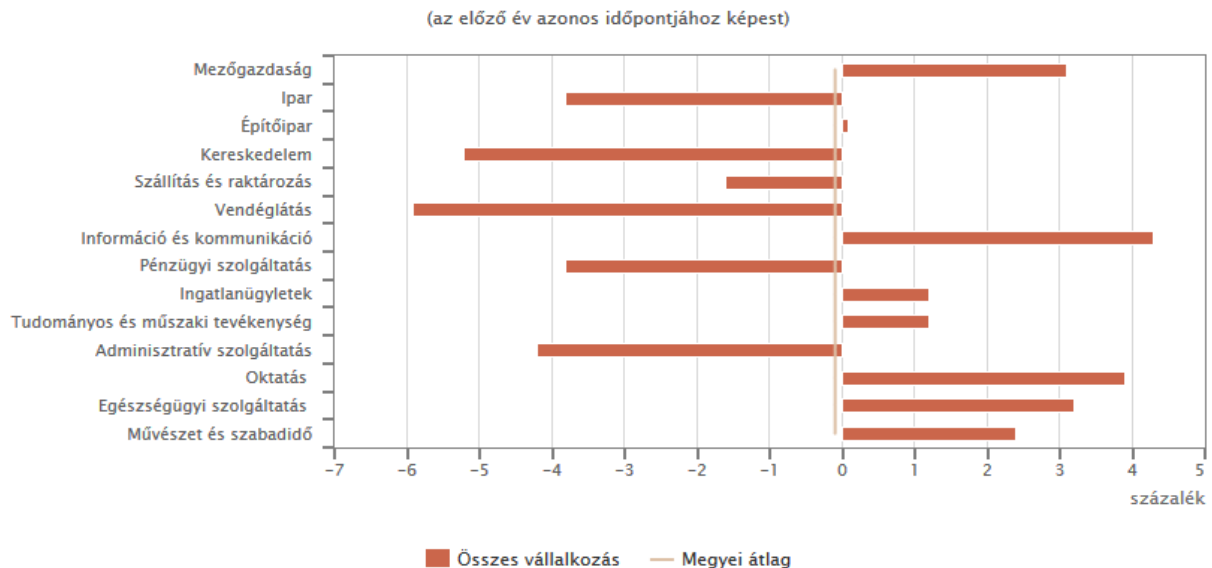

4.3 Aktív korúak népessége

Munkaerő piaci jellemzők

Komárom-Esztergom megyében 2017. március 31-én az egy évvel korábbihoz hasonlóan 44 ezer gazdasági szervezetet tartottak nyilván, melyeknek kilenctizedét vállalkozásként regisztrálták. A vállalkozásokat 32–68%-os arányban társas vállalkozás, illetve önálló vállalkozó formában jegyezték be. Az előbbieket száma egy év alatt 5,5%-kal csökkent, az utóbbiaké 2,7%-kal nőtt.

A regisztrált vállalkozások számának változása gazdasági áganként, 2017. március 31.

37. ábra: Regisztrált vállalkozások ágazonként (KSH, 2017.)

A társas vállalkozások 72%-át (9,3 ezret) korlátolt felelősségű, egynegyedét (3,2 ezret) betéti társaság formában alapították és mindössze 112-t részvénytársaságként. Közülük csak a részvénytársaságok köre bővült.

A 27 ezer bejegyzett önálló vállalkozó közül a fő- és a mellékfoglalkozásúak 35, illetve 49%-ot képviseltek, 16%-uk pedig nyugdíj mellett tevékenykedett. Fő- és mellékfoglalkozás keretében többen dolgoztak, a nyugdíjasok száma az egy évvel korábbihoz hasonlóan alakult.

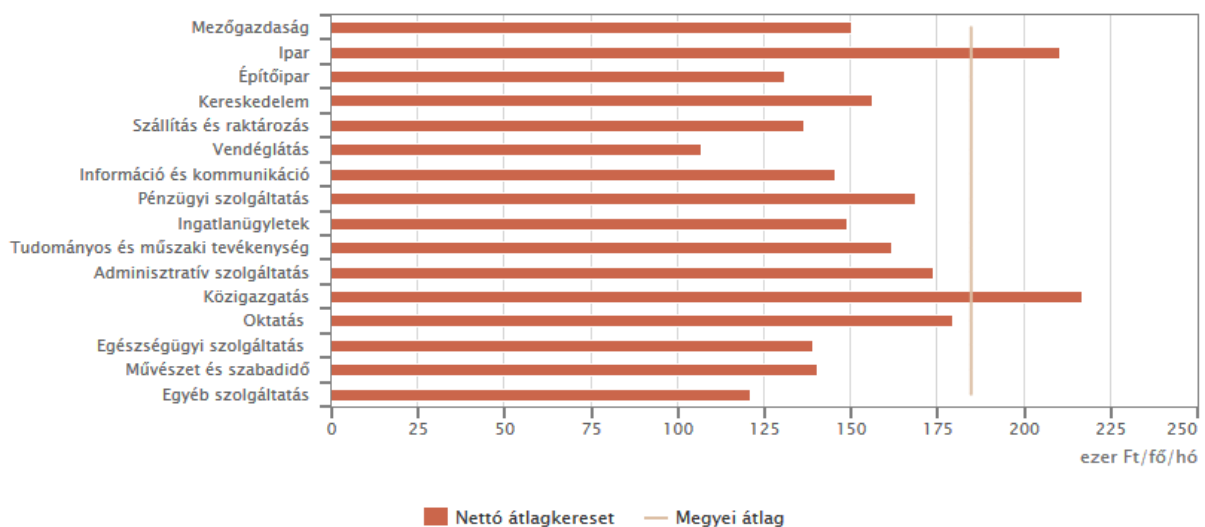

Főtevékenysége alapján a legtöbb vállalkozás (19%-uk) mezőgazdasági tevékenységet folytatott, nagyrészt önálló keretek közt. Őket követték a kereskedelem (12%-kal), az ingatlanügyletek (16%-kal), illetve a tudományos és műszaki tevékenység (11%-kal) vállalkozásai. A kereskedelemben inkább a társas vállalkozások domináltak, az utóbbi kettőben viszont az önálló vállalkozók voltak túlsúlyban.

2017 I. negyedévében a vonatkozási körbe tartozó Komárom-Esztergom megyei székhelyű szervezeteknél közel 87 ezren álltak alkalmazásban, 3,1%-kal többen, mint az előző év azonos időszakában. A fizikai foglalkozásúak létszáma 2,5, a szellemieké 4,1%-kal emelkedett. A versenyszférában nőtt, a költségvetési szférában nem változott a dolgozók száma.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 278 ezer forintot, a családi kedvezmény nélkül számított havi nettó átlagkeresete 185 ezer forintot tett ki. A bruttó és nettó átlagkereset egyaránt 11%-kal haladta meg a 2016. I. negyedévit, a növekedés üteme gyakorlatilag megegyezik az országgal. A versenyszférában 10, a költségvetési szférában 14%-kal bővült az átlagkereset.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete nemzetgazdasági áganként*, 2017. I. negyedév

* Az évközi intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtési rendszer adatai alapján. Adókedvezmények nélkül.

38. ábra: A kereset alakulása 2017. I. negyedévben (KSH, 2017.)

A havi bruttó és nettó átlagkereset a fizikai foglalkozásúaknál 12, a szellemieknél 10%-kal gyarapodott egy év alatt.

Az átlagos havi munkajövedelem 2017. január–márciusban 292 ezer forint volt, ami 11%-kal növekedett az egy évvel korábbi szinthez viszonyítva. A kereseten felüli egyéb munkajövedelem aránya 5,0% volt.

A településen jellemző életminőséggel kapcsolatos adatok a következők szerint foglalhatók össze:

Elérhető közszolgáltatások	Bokod-Dad körjegyzőség
Pénzügyi szolgáltatás	Bankfiók, bankautomata (Bokod és Vidéke Takarékszövetkezet,
Egészségügyi ellátottság	Háziorvos, fogorvos, védőnő
Alapfokú közoktatási szolgáltatás:	
óvoda: nincs/van, ha van:	van/65fő/85%
férőhely/kihasználtság	
iskola: nincs/van, ha van:	van/170/77
férőhely/kihasználtság	
szociális alapszolgáltatások (ezen belül különösen kitérve gyermekjóléti alapellátásokra, a falu- és tanyagondnoki ellátásra, a családi napközi esetében: nincs/van, ha van: férőhely/kihasználtság bölcsőde esetében: nincs/van, ha van: férőhely/kihasználtság)	Gyermekjóléti alapellátások szolgáltatás az önkormányzat ellátásában, van falugondnok, családi napközi nincs, nyári napközi szolgáltatást nyújt Bölcsőde nincs
Közétkeztetés (önkormányzat, illetve vállalkozók által működtetett szolgáltatók);	Van, iskolai
Közművelődési szolgáltató hely(ek)	Teleház, művelődési ház, ált. iskola, református egyház ifjúsági otthona
Könyvtári szolgáltató hely(ek)	Községi Könyvtár

6. táblázat: Életminőséggel kapcsolatos adatok

4.4 Mezőgazdaság

A rendszerváltás után több gazdálkodási forma alakult, melyek a növénytermesztés és állattenyésztés szervezeti hátterét jelentik.

Az érintett település mezőgazdaságát vizsgálva elmondható, hogy a kis- és közepes mezőgazdasági vállalkozások (őstermelők, egyéni gazdaságok, kisvállalkozók) felszereltsége, gépesítettségük színvonala valamelyest elmarad az elvárt szakmai minimumtól. A növénytermesztés területén a közepes méretű földterületekkel rendelkezőknél már valamivel jobb a felszereltség színvonala. A termesztett szántóföldi kultúrák közül kiemelkedik az őszi búza, kukorica, napraforgó, vetőmag céljára kukorica, búza és napraforgó termesztése, de jellemző még a burgonya, paradicsom és a paprika termesztése is.

4.5 Ipar

A község mellett található a Vértesi Erőmű ZRt. Oroszlányi erőműve, mely 1961-től 2015 végéig működött. A község erőműhöz legközelebb eső részét még az 1960-as évek elején épített hat utcából álló négylakásos, földszintes, kiskertes lakótelep zárja, ahol az 1990-es évekig, főként az erőműben dolgozók, külön kolóniában éltek. Az erőmű a környezetvédelmi normák szigorodása miatt 2015 december 31. után nem tüzelhet el szenet.

A 240 MW beépített teljesítményű oroszlányi erőmű működési engedélyét a Magyar Energia Hivatal 2020-ig adta ki. 2004-ig megépült a nedves mészkőgipsz technológiával működő füstgáz-kéntelenítő. Mára kéntelenítővel felszerelt, megfelelő rendelkezésre állással és alacsony szennyezőanyag-

kibocsátással üzemelő, kapcsolt hő és villamos termelésű erőmű üzemel. Az erőműből történik Oroszlány és Bokod távhőellátása.

39. ábra: Az erőmű látképe

A településen 16 db bejelentés- illetve telepengedély köteles ipari tevékenységet végző cég vagy egyéni vállalkozó van.

A tevékenységi körök színes palettát mutatnak, többek között fémmegmunkálás, gépjárműjavítás, -karbantartás, kőmegmunkálás, bútorgyártás, szárazföldi személyszállítás vagy közúti áruszállítás, raktározás.

4.6 Szolgáltatások, kereskedelem

A szolgáltatói szektort vizsgálva a lakosság igényeinek megfelelő mennyiségű kereskedelmi üzlet található, az alapszolgáltatások száma a település méretéhez képest megfelelő. Azonban a további szolgáltatásokért távolabb kell utazni, elsősorban Oroszlány irányába.

Kereskedelmi egységek	db
Kiskereskedelmi üzletek száma	15
Élelmiszerüzletek száma	6
Zöldség-, gyümölcsüzletek száma	0
Ruházati üzletek száma	1
Vendéglátóhelyek száma	6
Éttermek, cukrászdák száma	2
Italbotok, borozók száma	3
Munkahelyi étkeztető helyek száma	1

7. táblázat: A kereskedelemre vonatkozó statisztikai adatok, 2017

4.7 Vendéglátás, idegenforgalom turizmus

A gazdaság mellett az idegenforgalom központképző szerepe is kiemelkedő, hiszen a térség adottságai kitűnők.

Ugyanakkor a település mindenképpen szeretné megőrizni falusias jellegét, a csendet és nyugalmat árasztó környezetet megtartani, hogy ezzel magukhoz tudják vonzani a látogatókat, turistákat. Az agglomeráció gyors ütemű, és olykor átgondolatlan fejlesztéseit, fejlődését közelről tekintve Bokod a harmonikus, élhető, környezetére odafigyelő és vele együtt élő településfejlesztést szeretné megteremteni.

A legjelentősebb vendégház létesítmény a Bokodi Vadászház. A 2010-ben kívül-belül teljesen felújított vendégház Komárom-Esztergom Megyében, a Vértes hegységtől kissé nyugatra, a Vértesalja és a Bársonyos megnevezésű tájegység között, az Erzsébet-ér partján, egy erdei tisztás szélén található, Bokod község központjától 4 kilométerre.

Az eredetileg minden komfortot nélkülöző ház 1954-ben épült vadászat céljaira. A kor szokásainak megfelelően a hangzatos Partizán-vadászház nevet kapta (a katonai térképeken még ma is ezen a néven lelhető fel). Az eredeti elnevezés talán csak egy dolog miatt volt találó: a ház az erdő rejtekén bújik meg. Az eredeti főfalakon kívül mindenben átalakult, korszerűsödött és megszépült épületnek azonban a funkciója is megváltozott. A vendégház ugyan változatlanul kiválóan alkalmas vadászok fogadására, megálmódói és megvalósítói azonban a legkülönbözőbb érdeklődésű vendégkör szabadidős igényeinek kielégítését állították célkitűzéseik középpontjába. Ennek megfelelően a vendégház külső és belső arculata, berendezése, komfortja és mindezek kisugárzása elsősorban a hegyvidéki turistaházak érzésvilágát tükrözi.

40. ábra: Bokodi Vadászház

Gyalogtúrák

A túrafajták közül bárki számára adottak a gyalogtúrák. Télen kiváló sífutó túrák tehetők. Ehhez már 5-10 cm hóvastagság is elegendő, amely még a hazai hőszegevény viszonyok között sem ritka.

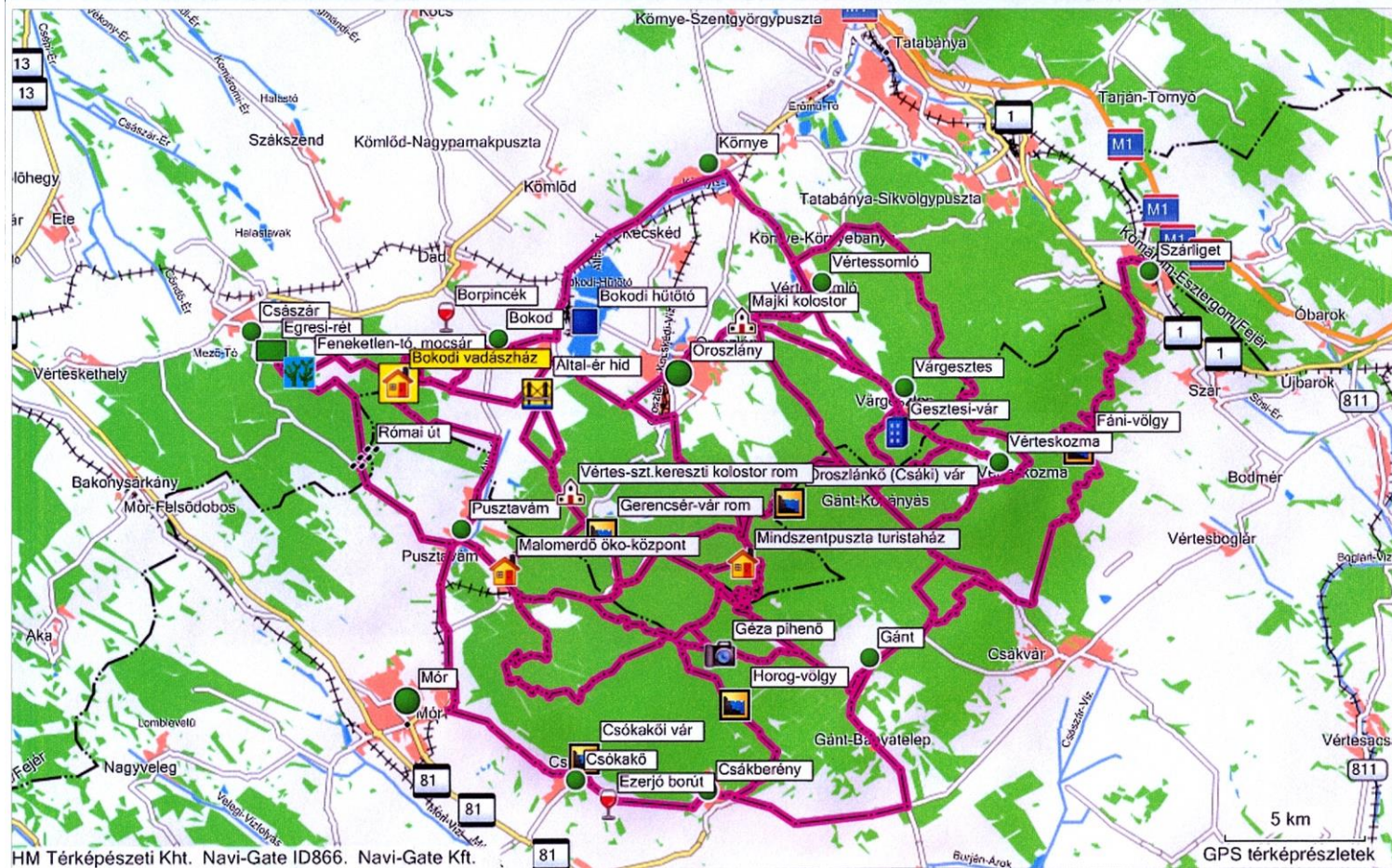

A vendégház környezetében unikum számba mennek a vizenyős, mocsaras területek (Kákás-tó, Selyem-rét, Feneketlen-tó mocsár), de megkapó látványt nyújt az Egresi rét is.

A gyalogtúrák a kisebb sétáktól, a könnyű túrákon át a teljesítménytúrákig terjedhetnek. A terep kiválóan alkalmas nordic walking túrák megtételére is. A vértesi borvidékhez tartozó bokodi borházaknál barátságos légkörben élvezheti a magyar borkultúra helyi különlegességeit.

Kerékpáros útvonalak

A környék igazi kerékpáros paradicsomnak is tekinthető, hiszen számtalan szebbnél szebb helyszínt lehet elérni két keréken. Műfajukat tekintve egyaránt tehető országúti, trekking és terep (ATB, Cross, MTB) túrák, jóllehet a kipróbált túraútvonalak nagyobb része földutakat, terepi viszonyokat is tartalmaz. A legtöbb túraútvonal kellően időjárás álló, vagyis a tartós vagy bőséges esőzéstől, havazástól eltekintve jól járható. Azonban a legszélsőségesebb időjárási viszonyok miatt sem kell lemondani a kerékpártúrákról, mert a Vértesséki kerékpárút kereszttülszelő gyérforgalmú aszfalt utak mind a táj szépségét, mind a kerékpározás élvezetét illetően kellő kárpótlást nyújtanak.

41. ábra: A környék kerékpáros útvonalai

LOCAL AGENDA 21 – Bokod Község

Vendéglátóhelyek száma (db)	6
Éttermek, cukrászdák száma (db)	2
Italbotok, borozók száma (db)	3
Munkahelyi étkeztető helyek száma (db)	1

8. táblázat: Vendéglátóipari egységek adatai, 2017.

4.8 Infrastrukturális helyzet

Bokod ősi település magja a mai községterület nyugati oldalán volt, a mai Mór-Kocs-i út belterületi szakaszától (Dadi utca, Hősök tere, Pusztavámi út) nyugatra eső területén (az intézmények nagyrészt itt helyezkednek el). Ennek az ősi lakóterületnek Komáromi út, Száva út, Tátra út, Rózsa út, Lajta út utcahálózati fejlődése, folyamatos beépülése követhető nyomon a különböző korokból származó történelmi térképeken. Ezen a településrészen az oldalhatáron álló, fésűs beépítési mód a jellemző. A Fő út két oldalán mély szalagtelkek találhatók nagy kertterületekkel. A Fő utca elején, illetve a Hősök terén alakult ki a község központja. A mai település területének keleti oldalán található újabban kialakított és beépített lakóterületek.

1960-as évek elején, a Bokodi Erőmű megépülése után létesült az Erőmű lakótelepe. Ezen a telepszerűen kialakított területen (Kis utca, 1-6 számú utcák) sorházas beépítés a jellemző. A hőerőmű a falu életét megváltoztatta, átalakította a táji képét és a település környezetét.

A lakóteleptől délre eső területen (Petőfi utca, Malom utca, Erőmű utca által határolt területen) családi házas beépítést találunk.

Az Erőmű lakótelep és az ősi községmag között a Fő utca teremt kapcsolatot. A két területegység között a Fő utcától É-ra jelenleg részben beépítetlen terület található, délre a Hajnal és a Béke utca minkét oldalán, családi

házas, oldalhatáron álló beépítés található. A település déli oldalán fekszenek a különböző felekezeti temetők, melyek közvetlenül kapcsolódnak a lakóterületekhez.

A község belterületéhez kapcsolódva helyezkednek el az Oroszlányi Agrárszövetkezet majorjai.

Arculatilag a település lakóövezetén belül két szegmens különböztethető meg. Az egyik az ősi település és a történelem során főleg ettől keleti irányban növekvő és változó falu, illetve az erőmű lakótelepi sorházai által lefedett és meghatározó, egyedi arcvonású terület.

A Kis utca 1. utca és a 6. utca közötti szakaszának túloldalán a Bokod Szabályozási Terve kertvárosias lakóövezeti területet jelöl ki, mint jövőbeli beépítendő területet. Ez az övezet arculatilag szintén ehhez a térszegmenshez fog tartozni.

A település gazdasági övezete Bokod lakott területének dél-keleti és keleti szélén található, ahol számos vállalkozás telephelye működik. A kereskedelmi és szolgáltató övezet tervezett területe a Petőfi Sándor utca – Arany János utca – 1-es utca és a Jókai Mór utcai ingatlanok hátsó vége által határolt területen található, ami jelenleg szántóterület.

A **lakóterületek** esetében a lakó funkció dominancia jellemzi a települést. Bokod területén falusias lakóterület, kertvárosias lakóterület és kisvárosias lakóterület található. A település adottságait követni kell a meglévő lakóterületek fejlesztésével és új lakóterületek kialakításával.

A belterületbe vonással:

- a község északi részén lévő, az Erőmű teleptől északra, Kis utca mentén, elhelyezkedő területen kertvárosias lakóterület jelölt,
- a keleti részen kisvárosias lakóterület tervezett,
- a község délnyugati (Félsor utca), valamint a Sport utca falusias lakóterület tervezett

A külterületet érintő lakóterület-fejlesztések csak ütemezetten használhatók fel.

Településközponti vegyes területek elsősorban intézményi (köz, vallási, oktatási) funkcióinak is helyet adó területek, ahol az alapfokú ellátást is biztosító kereskedelmi- és szolgáltatási létesítmények is megtalálhatóak.

Gazdasági területeknél a közigazgatási terület keleti részén kiterjedt ipari (zavaró funkciójú is) és kereskedelmi területek találhatóak.

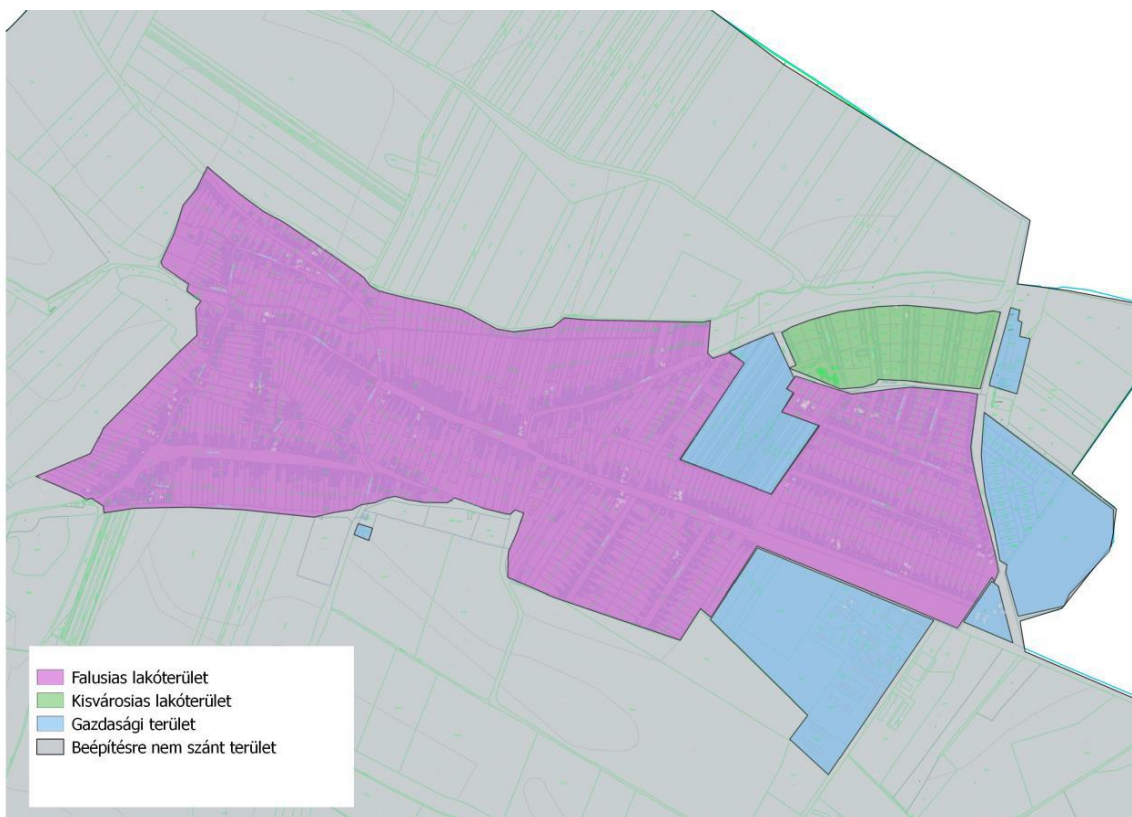
Belterületen:

- a belterület keleti részén lévő területen ipari gazdasági területek (ipari és kereskedelmi szolgáltató) tervezett.
- Sport utcától nyugatra lévő – jelenleg még beépítetlen – területen kereskedelmi gazdasági terület jelölt.

A külterületen, beépítésre szánt terület kijelölésével:

- a meglévő gazdasági területhez szervesen kapcsolódóan ipari gazdasági terület tervezett a település délkeleti részén,

A külterületet érintő gazdasági terület fejlesztések csak ütemezetten használhatók fel.

42. ábra: A település területfelhasználási megoszlása

TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIA SZERINTI KÖVETELMÉNYEK	
Erdőgazdálkodási térség: területe: 963,5 ha (32,2%*)	követelmény: min. 85% erdőterület - 819 ha
Mezőgazdasági térség: területe: 1124,4 ha (37,58%*)	követelmény: min. 85% mezőgazdasági terület - 955,7 ha
Vegyes területfelhasználású térség: területe: 677,7 ha (22,65%*)	követelmény: min. 85% erdő- vagy mezőgazdasági terület - 576,05 ha
Vízgazdálkodási térség: területe: 11,7 ha (0,39%*)	követelmény: min. 90% vízgazdálkodási terület - 10,53 ha
Hagyományosan vidéki települési térség: területe: 214,8 ha (7,18%*)	
Bokod Község közigazgatási területének területe: 2992,1 ha	

9. táblázat: Területhasználati megoszlás (Településszerkezeti terv, 2017.)*A település közigazgatási területének százalékában, TÉRSÉGI SZERKEZETI TERV (A módosított 22/2005. (IX. 29.) sz. önk. rendelet 1. melléklete szerint)

Területfelhasználási kategória

43. ábra: Területfelhasználási kategóriák

Bokod külterületén a legjellemzőbb területfelhasználás az általános mezőgazdasági terület, valamint az erdőterületek.

Ivóvízellátás

A település meglévő vízellátó hálózattal rendelkezik. A hálózat vizét az É-Dunántúli Regionális Víznyomó Vállalat biztosítja. Az ellátó gerincvezeték \varnothing 400 mm keresztmetszetű, mely K-NY irányban átszeli a községet. Bokod térségében 2 db 600 m³ és 2 db 100 m³-es tárolómedence, valamint 1 db nyomásfokozó üzemel.

A meglévő vízhálózat állaga jó, cseréje egyetlen szakaszon sem szükséges. A hálózat fejlesztése csak az új feltárású területeken szükséges, a meglévő vezetékrendszerrel leágaztatva. A regionális gerincvezeték felett földfeltöltést csak az üzemeltető engedélyével lehet végezni.

Szennyvízelvezetés és szennyvízkezelés

Bokod község területén meglévő szennyvíz elvezető hálózat gyűjti össze a település szennyvizét. Az összegyűjtött szennyvizet a Vértesi Erőmű Zrt. oroszlányi üzemével szomszédos területen található szennyvíztisztító telepre vezették 2014-ig, melyet az ÉDV Zrt. Oroszlány-Kisbér Vízmű üzeme üzemeltet. 2014-től Bokod összegyűjtött tisztítatlan szennyvize az oroszlányi szennyvízelvezető hálózatba, illetve az oroszlányi szennyvíztisztító telepre történik.

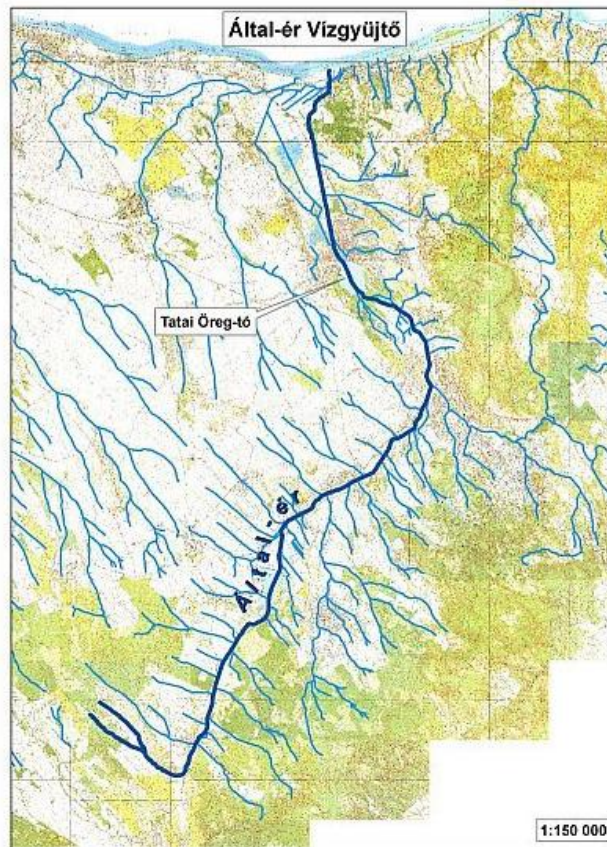
Várható maximális kommunális vízmennyiség: 255m³/nap.

Várható minimális kommunális vízmennyiség: 165m³/nap.

A szennyvízcsatorna hálózat három vízgyűjtő területre tagolódik, a meglévő domborzati viszonyok miatt. Az egyes területek szennyvizét gravitációs hálózat gyűjti és vezeti a területek mélypontján megépítésre kerülő szennyvízátemelőkbe. Az átemelőkbe a szennyvíz nyomott vezetéken jut a tisztító telepre. A számított szennyvízmennyiség, mely a távlati fejlesztést is figyelembe veszi 420 m³/nap.

Vízrendezés és csapadékvízelvezetés

A település az Általér vízgyűjtő területén fekszik. A csapadékvíz befogadója az Által-ér egyik oldalága a Bokodi vízfolyás. Kezelője a Tatai Vízgazdálkodási Társulat.

44. ábra: Átal-ér és a vízgyűjtő területe

A vízfolyás megfelelő színvonalú rendezése és állandó karbantartása megnyugtatóan biztosítja a község túlnyomórészeire hulló csapadékvizek biztonságos levezetését. A folyamatos karbantartás biztosítása érdekében feltétlen szükséges a patak két oldalánál 4-4 m karbantartási sáv kialakítása, akár közcélú kisajátítási megoldással is.

A lehulló csapadékvizek bevezetésére a domborzatot figyelembe vett hagyományos nyílt árkos megoldás javasolt. Kivételt képeznek azok az egyedi területek, ahol kiemelt szegélyű burkolatok készülnek, és így a csapadékvíz levezetése csak zárt csőcsatorna rendszerrel biztosítható.

5. Környezeti elemek

Környezeti elemek a levegő, talaj, felszíni és felszín alatti vizek, az élővilág (tágabban vett értelemben a művi, épített környezet és maga az ember is hozzátartozik), melyek egymással szorosan összefüggenek, életteret alkotnak: ökológiai rendszert és települési környezetet. Ezeket különböző tevékenységek következtében fellépő hatások veszélyeztetik, a végső hatásviselő mindig az ember. A környezet védelme érdekében fontos olyan megalapozott döntések hozatala, melyek ökológiailag fenntarthatóak, a lakosság által elfogadottak. A környezetvédelem lényege a környezeti értékek megóvása, mely magában foglalja az értékek megőrzését, helyreállítását vagy a károsodás megelőzését.

5.1 Levegő

A levegőminőségre gyakorolt hatás szempontjából a közlekedés, a szántóföldi növénytermesztés és állattartás a meghatározó. Az ipari tevékenység során keletkező jelentősebb légszennyezés Bokod esetében nem áll fenn, az üzemi és szolgáltató létesítmények légszennyezése nem okoz kimagaslóan nagy környezeti terhelést, és a nem megfelelően üzemeltetett tüzelőberendezések sem okoznak különösebb légszennyezést. Egyéb, technológiai eredetű emisszióval sem kell számolni, mivel a településen tevékenykedő egyéb iparágak nem tartoznak a potenciális légszennyező iparágak közé. A jó levegő, a csodálatos természeti környezet, és a Vértes számtalan kirándulási, túrázási lehetőséget biztosít.

A területen a lakóházak, intézmények fűtése, az ipari és szolgáltató tevékenység, a mezőgazdasági tevékenység és a közúti járműforgalom során

kerülhetnek légszennyező anyagok a levegőbe. A gázfűtés elterjedésével azonban csökkent a szilárd anyagok jelenléte a légkörben (hamu, korom).

Belterületi közlekedés légszennyező hatása Bokodon

- **Közlekedés**

- **Úthálózat, közlekedési infrastruktúra**

Az önkormányzat közlekedési infrastruktúrafejlesztéssel, fenntartással kapcsolatos tevékenységei:

- Forgalomtechnikai feladatok, KRESZ táblák, korlátok, burkolatjelek festése
- Járda, lépcső, korlátfelújítás autóbuszmegállók felújítása
- Balesetveszélyes lépcsősorok, járdák, rámpák kijavítása.
- Parkolók kialakítása
- Út rekonstrukciók és új utak építése

- **Gépjármű közlekedés**

A gépjármű közlekedés, és az ehhez kapcsolódó légszennyezés növekedése olyan folyamat, amely egyre inkább meghatározóvá válik az országban. Bokodon ez a tendencia minimális. Ez pozitívan hat a község levegőminőségi állapotának alakulásában. A korszerűbb járművek kisebb üzemanyag felhasználása és alacsonyabb szennyezőanyag kibocsátása nem jár szennyezés csökkenéssel, mert ezt ellensúlyozza a gépjárművek számának és futásteljesítményének növekedése.

Tömegközlekedés

Bokod község közlekedési mozgásigényének kielégítésében szerep jut a tömegközlekedésnek. A tömegközlekedési hálózati infrastruktúra kifejlődésében meghatározó szerepe volt az úthálózat fejlődésének. A helyközi tömegközlekedést (VOLÁN) használó lakosok a környező településekre járnak dolgozni, iskolába.

- A kerékpáros közlekedés

A községben ez a legelterjedtebb közlekedési forma (a gyalogos közlekedés mellett). Az úthálózat forgalma lehetővé teszi, hogy biztonságosan tudjon kerékpározni minden lakos. Ezzel a levegőszennyezés minimalizálásához is nagymértékben hozzájárul mindenki.

A fűtési emisszió hatása a levegőminőségre

• Kommunális fűtés

A háztartási hőigényeket (fűtés, melegvíz, főzés) villamos energiával és tüzelőanyagok felhasználásával biztosítják. Utóbbi tömbfűtés, ill. egyedi fűtések keretében. A kommunális tüzelés emissziója fűtési idényben jelentős részt képvisel a község légszennyezőanyag terhelésében.

A lakosság körében az alternatív energiák alkalmazása szórványos, mértéke elhanyagolható.

A lakossági eredetű egyéb légszennyezések hatása a levegőminőségre

• Egyéb lakossági eredetű légszennyezések

- Kerti hulladékok égetése

A kertes és zártkertes övezetben jellemző tavasszal és ősszel a kerti hulladékok égetése. Ennek fő összetevői: avar, fű, gally, stb.

A kerti hulladékok égetése helyi problémákat nem szokott okozni. A felszabaduló légszennyező anyagok mennyisége nehezen becsülhető.

- Műanyag hulladékok égetése

A településen ritkán fordul elő a kertes övezetben és az új építkezési területeken. Éppen ezért alig adnak okot lakossági panaszokra, azonban ilyenkor van lehetőség hatósági intézkedésre.

A műanyagok égetése során sok agresszív és rákkeltő anyag szabadul fel, ezek égetését mindenképpen kerülni kell. A község levegőtisztaság-védelmi rendelete szigorúan tiltja a műanyagok nyílt és zárttéri égetését

5.2 Felszíni és felszín alatti vizek

Vízgyűjtőgazdálkodás hatása a lakosság egészségére

- **Vízgyűjtőgazdálkodás**

- Ivóvízellátás

A település meglévő vízellátó hálózattal rendelkezik. A hálózat vizét az É-Dunántúli Regionális Vízmű biztosítja.

5.3 Hulladék helyzet

Az Oroszlányi Környezetgazdálkodási Nonprofit Zrt. a Közép-Duna Vidéke Társulással kötött közszolgálati szerződés alapján végzi a hulladékgyűjtési közszolgálatot 2014 február 01-től.

A szolgálatot öntömörítő gyűjtőjárművekkel végzik, a hulladék az oroszlányi hulladéklerakó bővítésének elkészültéig a Polgárdi hulladéklerakóba kerül elszállításra.

Hulladékgazdálkodás hatása a lakosság egészségére

- **Hulladékgazdálkodás**

Bokod község hulladékkezeléssel kapcsolatos rendeletei:

- 18/2015 (V.29.) az avar és kerti hulladék égetéséről
- 19/2015 (V.29.) A települési szilárd hulladék kezelésével kapcsolatos közszolgáltatásról.
- 4/2013 (II.15.) önkormányzati rendelete a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos hulladékkezelési helyi közszolgáltatásokról szóló

Hulladék	Mennyiség (t/év)
Települési szilárd hulladék	874,86
Települési folyékony hulladék	0
Kommunális szennyvíziszap	40
Építési-bontási hulladékok	n.a.
Lomtalanítási hulladék	1420
Települési szilárd hulladék	874,86
Települési folyékony hulladék	0

10. táblázat: A keletkező és lerakásra kerülő nem veszélyes hulladékok éves mennyisége

- **Illegális hulladéklerakás**

A településen és környezetében nem jelenik meg az illegális hulladéklerakás.

- Veszélyes hulladékok

Az önkormányzat felelősségi körébe szerencsére nem tartozik kiemelten kezelendő, elkülönítetten gyűjtött veszélyes hulladék, mivel ilyen jellegű tevékenység nem folytat sem a lakosság, sem az itt működő vállalkozások egyike sem.

A település területén veszélyes hulladékgyűjtő depókat helyeztünk el, ami arra szolgál, hogy a háztartásban felgyülemlett ilyen jellegű hulladékokat (pl. szárazelem, akkumulátor) átmenetileg tárolja.

A használt szárazelemek kezelése Magyarországon nem megoldott, az összegyűjtött hulladékot végleges, veszélyes-hulladék lerakóban való elhelyezéssel lehet ártalmatlanítani.

5.4 Talaj

Az Által-ér völgyeségi kistáj két különböző kőzet - triász mészkő, dolomit, valamint laza üledékek -határán található. A völgy peremének löszös és homokos üledékeinek talajait közel azonos területi megoszlásban (42 és 43%) agyagbemosódásos barna erdőtalajok és barnaföldek alkotják. A homok és a homokos lösz alapkőzeten képződött agyagbemosódásos barna erdőtalajok homokos vályog mechanikai összetételűek. Vizgazdálkodásuk a homok mennyisége szerint változik, ami befolyásolja termékenységi besorolásukat is.

A barnaföldek az Által-értől keletre homok, míg attól nyugatra - löszös alapkőzeten - homokos vályog fizikai féleségűek. A homok mechanikai összetételű barnaföldek vizgazdálkodására a kedvezőtlen kis víztartó és vízraktározó képesség, míg a homokos vályogokéra annak kedvezőbb változata a jellemző.

Az erdőtalajok térszínén előforduló erősen erodált földes és köves kopárok területi kiterjedése kb. 1%. Az Által-ér vályog mechanikai összetételű öntés

réti talajai felszíntől karbonátosak és vízgazdálkodásuk kedvező. Nagy szabad felületű rétek előfordulása jellemzi e talajokat. A jó termékenységű szántók részaránya kb. 20%-ot tesz ki.

45. ábra: A leggyakoribb talajtípusok Bokod környékén (Agropo)

5.5 Zaj és rezgés

A település lakóinak közérzetére és egészségi állapotára jelentéktelen hatást gyakorol a zaj- és rezgésterhelés.

A nemkívánatos zajok az emberben diszkomfort érzést válthatnak ki, gátolhatják a mindennapi emberi érintkezést, idegi feszültséget váltanak ki, sőt érzékszervi és egészségi károsodást okozhatnak. Különös szerepe lehet az éjszakai zajártalmaknak, melyek az előbbieken kívül a pihenést is zavarják. Már 35 dB környezeti zajszinttől kezdve nehézséget okoz az alvásban, a kortól, a nemtől és egyéni érzékenységtől függően.

A környezeti zaj- és rezgésterhelés kialakulásában szerencsésnek mondható a település, mert földrajzi adottságainak, települési szerkezetének és közlekedési adottságainak köszönhető ez a tényező minimális hatással bír.

Bokod község esetében a közúti zajjal, mint jelentősebb problémaforrással nem kell számolni.

Zaj- és rezgés terhelés hatása a lakosság egészségére

- **Zaj és rezgés**

Az európai országok közösen határozták meg a környezeti zaj forrásainak fő osztályait, melyek a következők: közúti közlekedés, légi közlekedés, vasúti közlekedés, ipari eredetű zajok és szabadidős tevékenységek.

A község legfontosabb feladat a megelőzés, amelyet a településrendezési tervekben, illetve az ezen alapuló telephely engedélyezések során is érvényesít.

Munkahelyi és lakókörnyezet hatása a lakosság egészségére

- **Egészséges munkahelyi és lakókörnyezet biztosítása**

Bokodon még nem történt meg a teljes lakó- és munkahelyek átfogó környezet-egészségügyi felmérése.

Az eddigi vizsgálataink az önkormányzat által fenntartott intézményekre (polgármesteri hivatal, általános iskola, óvoda) terjedtek ki, valamint az orvosi ellátást biztosító épületekre, könyvtárra.

- **Tárolás, bútorok, világítás**

Az irodákban az anyagok tárolási körülményeit alaposan megvizsgáltuk, különös tekintettel a veszélyes anyagokra, készítményekre és hulladékokra. Ebben a kategóriában mérjük fel azt is, hogy az irodában milyen bútoraink vannak, milyen alapanyagból készültek, mennyire látják el funkciójukat, milyen a megvilágítás stb.

- **Levegő, szagok, zaj, por**

A tevékenységtől és a használt berendezésektől függően jelentős zajterhelés, kipárolgások, porképződés kísérheti a vizsgált irodák munkáját. Ezek a problémák egyrészt az irodában dolgozók egészségére, másrészt a környezetre is hatnak, az esetek többségében negatívan.

Az irodák jellemző környezeti problémái lehetnek:

a megvilágítás nem megfelelő, helyi megvilágítás nincs a számítógépes munkahelyen

régi, korszerűtlen világítótestek, bútorok, elpiszkolódott és hiányzó armatúrák

beépített azbeszt, illetve szigetelőanyagok

légkondicionálás, szellőzés, páratartalom

az armatúrák hiánya balesetveszélyes

dohányzási tilalmak be nem tartása, dohányzásra kijelölt hely hiánya

veszélyes anyagok, készítmények, veszélyes hulladék helytelen tárolása

zsúfoltság, tárolási problémák, felesleges anyagok tárolása

kábelek összevisszasága

nyitott villanyszekrények

Környezet tudatosság hatása a lakosság egészségére

- **Környezet tudatosság**

A társadalom szemléletének a fenntartható fejlődés irányába kell megváltoznia, melynek legfontosabb eleme a komplex látás- és gondolkodásmód, a társadalom, a fejlődés és környezet ügyeinek együttes kezelése. A község életképességének, sokszínűségének és szépségének megóvását felelősen fontosnak tartó fiatalok nevelése olyan iskolai környezetben, mely működésének valamennyi elemében követendő mintát mutat számukra. A környezeti problémák kezelésében elsődleges szempont a

megelőzés. Ennek elengedhetetlen feltétele a környezettudatos szemlélet kialakítása, mely hatékonyabbnak mutatkozik, ha minél fiatalabb korban kezdik el, de minden életkorban tehetünk az érdekében.

Fő feladatunk a preventív szemléletű, kritikus, környezetkímélő fogyasztói szokások kialakítása az iskolai közösségben és tágabb környezetében.

Az intézményes környezeti nevelés területén kiemelkedett az iskoláskor előtti környezeti nevelés behatások (család, óvoda) fontosságának kiemelése. Ezt követi a tantervi követelmények elvégzése, s a tanórán kívüli környezeti nevelés.

Saját életmódjukat a településen belül legtöbbször az energiatakarékosság, az ivóvíz felhasználás csökkentésével, valamint a szelektív hulladékgyűjtéssel zöldítik, mert felismerték, hogy mindez nem csak a környezetnek, hanem saját maguknak is jó.

6. Helyzetértékelés

A Local Agenda 21 Program arra hivatott, hogy ezt a szemléletet továbbfejlessze a fenntartható fejlődés jegyében. Olyan optimális célkitűzéseket, stratégiát, jövőképet, olyan operatív (cselekvési) programokat kell magában foglalnia, melyek figyelembe veszik a település adottságait, jelenlegi helyzetét, a lakossági oldalról felmerülő alapvető problémákat és megvalósítandó célkitűzéseket. Tehát a társadalom–gazdaság–természet komplex rendszerét foglalja magában.

A Local Agenda 21 lényege, hogy a helyi gazdasági, társadalmi és civil szervezetek és nem utolsósorban a lakosság folyamatosan – az alapokat jelentő dokumentum elkészülte után is – részt vegyenek a település életének alakulásában, a következő évtizedekre vonatkozó jövőkép kialakításában. Ennek elengedhetetlen feltétele az előrehaladás és elért teljesítmények folyamatos rögzítése, értékelése célközpontú mutatók segítségével, és a szolgáltatók, felhasználók rendszeres tájékoztatása az eredményekről (monitoring, visszacsatolás).

6.1 SWOT analízis

A SWOT–analízis a települési helyzetelemzést segíti, kategorizálva a meglévő adottságokat és jellemzőket (erőségek, gyengeségek) illetve megjelölve a jövőben kihasználható potenciálokat (lehetőségek) és esetlegesen felmerülő negatív eseményeket (veszélyek).

A fenntarthatóság három pillére (társadalom, gazdaság, környezet) szerinti felosztásban kerültek felsorolásra a községekre jellemző, a helyi fejlődés intenzitását befolyásoló tényezők, folyamatok.

	Erősségek	Gyengeségek
Társadalom	<ul style="list-style-type: none"> • Civil szervezetek száma • Lokálpatriotizmus • Együttműködési készség a lakosság körében • Jól szervezett szociális ellátás • Évenként megtartott közösségi rendezvények • Közbiztonság megfelelő szintje • Környezettudatos nevelés/oktatás az óvodában és az iskolában 	<ul style="list-style-type: none"> • Csekély helyi foglalkoztatás • Szórakozási és kulturális kikapcsolódási lehetőségek hiánya • Helyi továbbtanulási lehetőségek hiánya
Gazdaság	<p>Termelési tapasztalat a mezőgazdaságban</p> <p>Családi gazdaságok megléte</p> <p>Szolgáltatók, kereskedők jelenléte</p> <p>Falusi vendéglátás, szálláshelyek megléte</p> <p>Jó közúti megközelíthetőség térségen belül</p> <p>Oroszlány közelsége</p>	<p>Csökken a mezőgazdaság eltartó képessége</p> <p>Beruházási tőke csökkenése</p> <p>Nincs vasúti szárnyvonal</p> <p>Kevés helyi álláslehetőség</p> <p>Idegenforgalmi ismeret és nyelvtudás hiánya</p> <p>Hiányzó szekunder szektor</p>

	Erősségek	Gyengeségek
Környezet	Rendezett településközpont Környezeti elemek megfelelő állapota Szelektív gyűjtősziget a hulladékok gyűjtésére Falusias jellegű települési arculat Magas zöldfelületi arány	Zajszennyezés Infrastrukturális hiányosságok Külterületi fasorok hiánya Mezővédő erdősávok hiánya Talajdegradáció Felszín alatti vízszennyezés

	Lehetőségek	Veszélyek
Társadalom	<ul style="list-style-type: none"> • Új társadalmi szereplők megjelenése, új civil szervezetek alakulása • Fiatalok szórakozási lehetőségeinek bővítése • Kulturális élet fellendülése • Jól kihasznált közösségi terek kialakítása • Fiatalok és értelmiségiek helyben tartása • Lakosság környezettudatosságának növelése • Szakemberképzés • Magasabb fokú környezeti nevelés az óvodában és iskolában 	<ul style="list-style-type: none"> • Elvándorlási ráta növekedése • Népeségfogyás • Öregedési index növekedése • Lokálpatriotizmus háttérbe szorulása • Falusi életforma megszűnése • Társadalmi elidegenedés • Globalizáció hatása • Identitástudat csökkenése • Hagyományörzés háttérbe szorulása • Életszínvonal romlás

	Lehetőségek	Veszélyek
Gazdaság	<ul style="list-style-type: none"> • Új munkahelyek • Pályázati források • Lovasturizmus, falusi turizmus fellendülése • Kerékpáros turizmus népszerűsítése • Látogatószám és az ebből származó bevételek növelése • Helyi mezőgazdaságra épülő feldolgozóipar • Megfelelő infrastrukturális kiépítettség, mely lehetőséget nyújt a beruházások, tőke idevonzásához 	<ul style="list-style-type: none"> • Gazdasági válság hatása sokáig érezhető • Hosszú távú finanszírozási problémák • Megjelenő munkanélküliség • Területi különbségek fokozódása • Falusi vendéglátóhelyek befogadóképessége nagyobb rendezvény esetén nem kielégítő • mezőgazdasági munkaeszközök amortizációja, hatékonyság csökkenése • csökkenő szakképzett helyi munkavállalók • vállalkozási önerő hiánya

	Lehetőségek	Veszélyek
Környezet	<p>hulladék helyzet rendeződése (hulladéklerakó rekultiválása, szervezett szelektív hulladékgyűjtés, hulladékudvar kialakítása) pályázati források települési környezet további javítása helyi jelentőségű védett területek arányának növekedése agrár környezetvédelem erdősítés, gyepesítés a természeti funkciók visszaállításának lehetőségére</p>	<p>erőforráskészletek csökkenése talajszennyezettség növekedése, talajok fizikai és kémiai romlása mezőgazdasági túlhasznosításból adódóan talajok kimerülése felszín alatti vizek szennyezettségének növekedése légszennyezettség növekedése (mezőgazdasági idényben porszennyezés) levegő allergén pollenmennyiségének növekedése természeti értékek pusztulása</p>

6.2 A SWOT-analízis kiértékelése

A település legfőbb erőssége, hogy jó termőképességű talajok találhatók a területén, mely adottságot kihasználva a mezőgazdaság jelentős a gazdasági struktúrában. A közösségben még élnek a hagyományok, az összetartás, kiemelendő a civil szervezetek nagy száma és társadalmi aktivitása. Bokod jó regionális infrastrukturális adottságokkal rendelkezik, földrajzi elhelyezkedése, megközelíthetősége megfelelő. A településkép rendezett, a község olyan építészeti és kulturális hagyományokkal rendelkezik mely egyediséget kölcsönözve, alapját képezheti egy turisztikai programcsomagnak.

Potenciált jelentenek a helyi termékek, gasztronómiai értékek, melyek a falusi turizmus szerves elemei. Falusi szálláshelyek a látogatók rendelkezésére állnak, ezek befogadóképességének bővítésére a jövőben szükség lehet. A települési szociális ellátás jól szervezett, kielégítő, a közbiztonság megfelelő ahhoz, hogy a lakosok biztonságban érezhessék magukat. Az önkormányzat pályázati aktivitása, az uniós források kihasználása kiemelendő, mely továbbra is kulcsa lehet a jövőbeni fejlesztéseknek.

	pályázat elbírálója	pályázati kiírás címe	pályázati azonosító	igényelt támogatás összege	önerő mértéke
1.	Megyei Önkormányzat	TOP-4.2.1. – Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	TOP-4.2.1-15-KO1-2016-00005 A szociális étkeztetés fejlesztése Bokodon	3 939 050	0
2.	Megyei Önkormányzat	TOP-1.1.1 Ipari park, iparterület fejlesztés	TOP-1.1.1-15-KO1-2016-00001 Bokod Keleti Könyvűipari Iparterület kialakítása	107 361 613	0
3.	Megyei Önkormányzat	TOP-3.2.1- Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	TOP-3.2.1-15-KO1-2016-00015 Energetikai korszerűsítés Bokodon	31 371 224	0
4.	Megyei Önkormányzat	TOP-3.1.1-15 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés	TOP-3.1.1-16 Forgalomcsillapító övezetek és kerékpáros közlekedésfejlesztés Bokod településen	56 000 000	0
5.	Megyei Önkormányzat	TOP-2.1.3-16 Települési környezetvédelmi infrastruktúrafejlesztések	TOP-2.1.3-16-KO1 Bokod településcsapadékvíz-elvezetésének fejlesztése	25 000 000	0
6.	Belügyminisztérium	Önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatás	322 495	4 403 725	243 840
7.	Belügyminisztérium	2016. évi vis maior támogatás	322 868	4 009 976	1 720 361
8.	Belügyminisztérium	adóssághozzájárulásban részt nem vett települési önkormányzatok támogatása	322 497	44 000 000	328
9.	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Környezeti és	Felhívás a fejlesztési kötelezettséggel rendelkező települések számára	KEHOP-.2.2.2.-15-2015-00019	349 296 325	9 098 633

	pályázat elbírálója	pályázati kiírás címe	pályázati azonosító	igényelt támogatás összege	önerő mértéke
	Energiahatékonysági Operatív Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság	szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos Fejl. Megvalósítására			
10	Közigazgatás- és Közszolgáltatásfejlesztés Operatív Program keretében a Miniszterelnökség Közigazgatási Programok Irányító Hatósága	Csatlakoztatási konstrukció az önkormányzati ASP rendszer országos kiterjesztéséhez	KÖFOP-1.2.1-VEKOP-16-2016-00478	6 997 648	0
11	BMSK Beruházási, Sportüzemeltetési Zrt.	Nemzeti szabadidős - Egészség Sportpark Program	1782/4/2016	2 db kültéri sportpad	0 Ft
12	MVH	VP6-7.2.1-7.4.1.2-16 Külterületi helyi közutak fejlesztése, önkormányzati utak kezeléséhez, állapotjavításához, karbantartásához szükséges erő- és munkagépek beszerzése	VP6-7.2.1-7.4.1.2-16 1824301427		2 205 000
13.	Önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatás 2017		351039	15 000 000	2 274 657

11. táblázat: Pályázati tevékenységek

Nagy problémát jelentenek a néha jelentkező jövedelemszerzési nehézségek és az elhelyezkedési lehetőségek, így a településről elköltözők között vannak felsőfokú végzettséggel rendelkezők, illetve külföldön munkalehetőséget keresők. A fiatalok számára kulturális értékeket is hordozó, kikapcsolódási-szórakozási lehetőségek alacsony száma, kulturális környezet a kapcsolatok elsivárosodásához, a társadalmi elidegenedéshez, kulturális eligénytelenedéshez vezethet.

A felnövekvő generációk jelentik a település továbbélését, fennmaradását, ezért kulcsfontosságú társadalmi identitástudatuk, lokálpatriotizmusuk kialakítása. A települési infrastrukturális hiányosságok megoldása igen nagy forrásigényű beruházásokat igényel. Hiányzik a mezőgazdaság termékeit feldolgozóipar, a további ipartelepítés feltételeinek hiánya kevésbé vonzó a beruházások számára.

Bokod számára lehetőség rejlik a helyi értékekre építő idegenforgalom és turizmus fellendítésében, specializálódva a lovas- és vadászturizmusra, falusi turizmusra, bővítve a jövedelemszerzési lehetőségeket. A helyi mezőgazdaságra építő kis volumenű feldolgozóipar, a vertikális integráció a helyi termékek előállítását biztosítja, melyek piaci pozícióját meg kell teremteni. Az agrár környezetvédelem az erőforrásokkal való kíméletes gazdálkodás feltétele, a megújuló energiaforrások használata települési szinten és lakossági háztartásokban egyaránt (napkollektor, napelem, geotermikus fűtési rendszer) csökkentheti az energiaszolgáltatókkal szembeni kiszolgáltatottságot és hozzájárul a fenntarthatósághoz. A települési hulladékkezelés rendezése (szelektív gyűjtés, hulladékudvar, komposztálás) a települési környezetvédelem szerves része, melyben a fontos szerepet kell kapjon a társadalmi szemléletformálás és a megelőzés elve (hulladék keletkezésének megelőzése tudatos vásárlással, újra használat). Az infrastrukturális bővítések (óvoda fejlesztés, komposztálási minta program, szennyvízelvezetés) az élhető települési környezet feltételeit javítják.

Az intézkedések megvalósításában fontos szerepet jelent az állami és uniós források felhasználása, a pályázati lehetőségek kihasználása a jövőben is.

A fentiekben felsorolt lehetőségek minimalizálják a veszélyek bekövetkezési esélyét, a gazdasági válság következményeként az életszínvonal romlása. Országos és regionális vetületben – az intézkedések és támogatási tőke elmaradása esetén – a térség esetleges lemaradása a területi különbségek fokozódását okozhatja. A mezőgazdaság környezetterhelése a talaj, mint legfontosabb települési erőforrás romlását idézheti elő. Megfelelő védelmi intézkedések elmaradása a természeti értékek pusztulásához vezethet. Az infrastrukturális beruházások elmaradása a környezetterhelés növekedését okozza, ezáltal a település élhetőségét rontva.

7. Stratégia

Stratégián tágan értelve azokat az önálló projekteknek és tevékenységeknek a keretül szolgáló terveket és programokat értjük, amelyek esetében átfogó célok segítségével valós tervezési és cselekvési változatok meghatározására van lehetőség. Tehát ebben a fejezetben egy olyan átfogó terv kerül kidolgozásra, mely általános iránymutatást nyújt a településnek. A stratégia a jövő alakításának eszköze, mely során a fő célok, illetve az azok megvalósításához szükséges intézkedések, eszközök kerülnek meghatározásra. A megfelelően kialakított stratégia segítségével meg lehet teremteni a koordinációt a térben is időben elágazó folyamatok között. Fő pillérei a stratégiai célok, melyeket el kell érni ahhoz, hogy a jövőkép által megfogalmazott állapot létrejöjjön.

A régióra, megyére, településre készült különböző koncepciók, tervek alapvetően meghatározzák az egyes területek lehetséges fejlesztési, fejlődési irányait. A Local Agenda 21 programban megfogalmazott hosszú távú fejlesztési irányelvek, ill. rövidtávon megvalósítható programok, projektek összhangban állnak a tervhierarchia magasabb szintjén álló dokumentumokkal, tervekkel. A tervezés keretét az Országos Területfejlesztési Koncepció (OTK) adja meg, mely hosszú távú (10–15 év) területfejlesztési alapelveket, irányvonalakat és célkitűzéseket, valamint középtávú feladatokat fogalmaz meg, részletezve a területi célkitűzéseket.

A Közép-Dunántúli Régió Területfejlesztési Koncepció célkitűzései között szerepel, hogy a Közép-Dunántúli Régió minőségi életszínvonalat biztosítson a lakói számára, támaszkodjon a helyi adottságokra, belső erőforrásaira, valamint hangsúlyozza az együttműködés fontosságát, a külső és belső perifériák integrációját.

Külön célként jelenik meg az idegenforgalom további fejlesztése, többek között a falusi turizmus, a természethez kötődő aktív- és hobbiturizmus és

az ökoturizmus szerepének erősítése. Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Konceptiója kiemeli egy a mai igényeknek megfelelő gazdasági szerkezet kialakítását, melynek elengedhetetlen feltétele a lakosság képzésének, ill. optimális képzettségének biztosítása.

Szintén prioritásként kezeli a lakosság megfelelő életszínvonalának biztosítását, mely esetében alapvető fontosságú a természeti és társadalmi értékek megőrzése és fejlesztése, településhálózatra jellemző sajátosságokban rejlő előnyök kiaknázása, és hangsúlyozza a térségi, kistérségi együttműködés fontosságát.

Az irányvonalak, a hosszú távú fejlesztési elképzelések meghatározásakor nem lehet csak a településre, ill. annak közvetlen környezetére koncentrálni. Minden esetben figyelembe kell venni a tágabb környezetben zajló folyamatokat, mert azok alapvetően befolyásolják a település fejlesztési lehetőségeit. A célterületen kívül történt fejlesztések pozitív hatással lehetnek a közvetlen célterületre, javíthatják az életminőség színvonalát, de ugyanúgy előfordulhatnak negatív irányú következmények is, melyek az adott területet tekintve káros folyamatokat indítanak el. Fontos szempont, hogy törekedni kell az együttműködésre, nemcsak az Önkormányzat és a lakosság, vagy a gazdasági és civil szervezetek között, hanem tágabb értelemben véve, a térségi, kistérségi szinten is. Az így létrejött kapcsolatok hatékony fellépést tesznek lehetővé a térségi, települési programok és egyéb fejlesztési elképzelések megvalósítása során.

7.1 Célállapot

Bokod elérendő jövőképe: a térségben egyedi, a gyökereiből táplálkozó, fiatalodó, gyarapodó, életképes és fenntartható település. A komplex megfogalmazás jelenti az erőforrásaiból építkező, megújulni képes, fenntarthatósági szempontokat figyelembe vevő, a növekvő generációkat helyben tartó, számukra megélhetést kínáló, a már nem munkaképes rétegről gondoskodó, a jelenben és az utókor számára is élhető községet. Egy

olyan községet, melynek legfontosabb élő alkotóeleme a közösség, a helyi társadalom, akik aktívan részt vesznek lakóhelyük haladási irányának meghatározásában, a jövőt illető döntésekben. A település vezetése a lakossággal együttműködve pedig mindent megtesz azért, hogy a fenntarthatóság szolgálatában álló döntések szülessenek és a környezeti erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó fejlesztések valósuljanak meg.

Központi cél a fenntartható fejlődés elősegítése, melynek következményeként megvalósul az erőforrások gazdaságos felhasználása. Fellendül a település gazdasága, ennek erős szektorát képezi a turizmus és ezzel párhuzamosan új munkahelyek jönnek létre, bővülnek a jövedelemszerzési lehetőségek. A település életében és a döntésekben aktívan részt vevő, környezettudatos társadalom él a községben, a fiatalok neveltetésének része a lokálpatriotizmus és helyi identitás- és közösségtudat erősítése a felnövekvő generációkban.

A rendezett településkép illetve a kulturális és szórakozási lehetőségek vonzó életteret kölcsönöznek mindkét településnek, tovább javítva a kellemes hangulatot. A gazdasági előrelépésnek köszönhető növekvő eltartóképesség, illetve a megújuló társadalmi és települési környezet az életkörülmények és életszínvonal javulását eredményezik, nő a gyermekvállalási hajlandóság.

A jövőkép eléréséhez azonban hosszú távú (9–20 év) célkitűzések, középtávú (4–8 év) tematikus célok, ill. rövid távú (1–3 év) részcélok megvalósulására van szükség.

7.2 Prioritások

A fenntartható fejlődés elősegítéséhez, mint központi célhoz szükséges a fenntarthatósági pillérek (környezet, társadalom, gazdaság) stabilizálása, megerősítése. Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes prioritások között nem állítható fel sorrendiség. Megvalósulásuk a település számára komplex módon fontos, csak együttesen eredményezik az elérni kívánt célállapotot.

Környezeti hatások

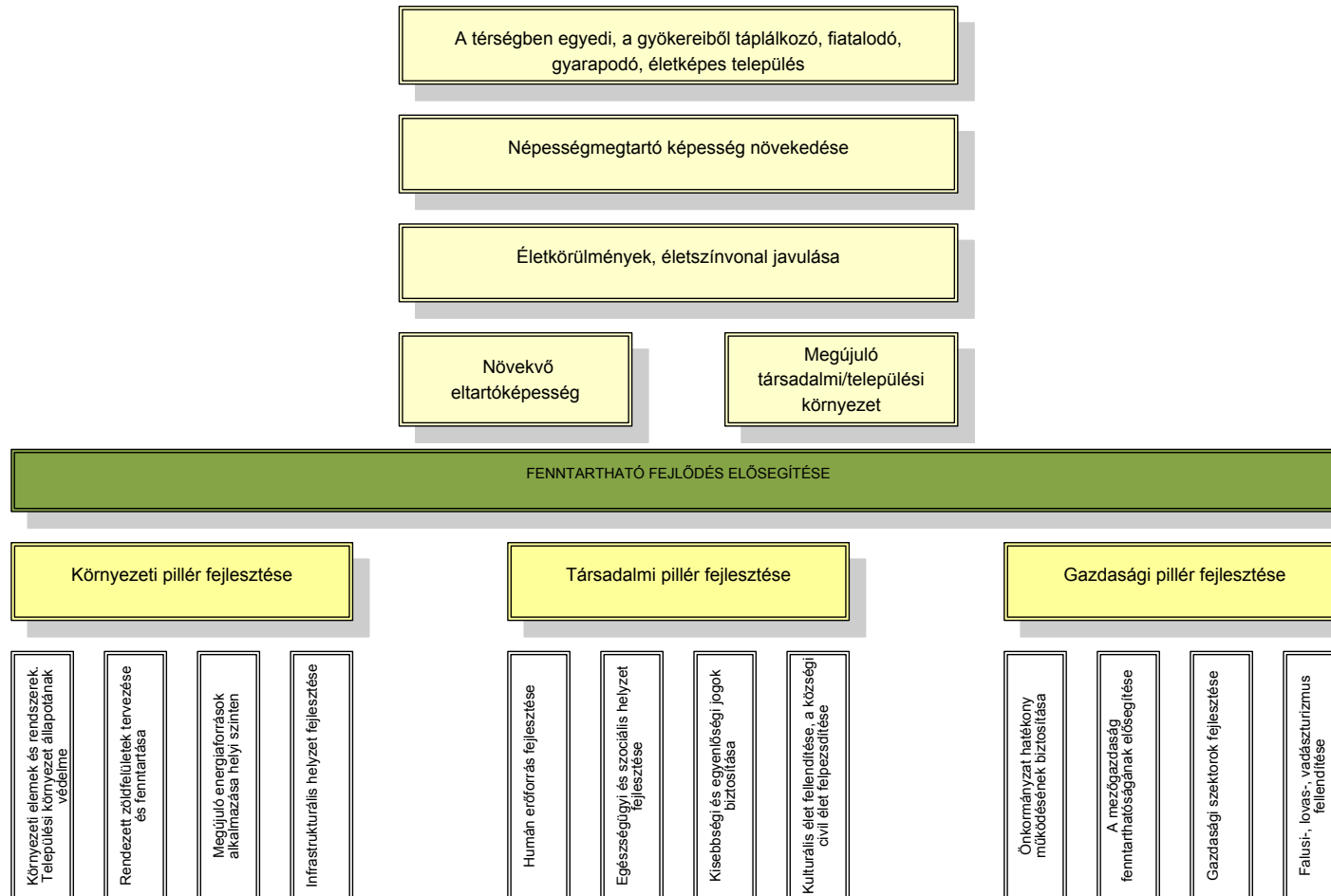
- környezeti elemek és rendszerek állapotának védelme
- rendezett zöldfelületi rendszer kialakítása és fenntartása
- megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten
- infrastrukturális helyzet fejlesztése

Társadalmi hatások

- humán erőforrás fejlesztése
- egészségügyi és szociális helyzet fejlesztése
- kisebbségi és esélyegyenlőségi jogok biztosítása
- kulturális élet fellendítése, a községi civil élet felpezsdítése

Gazdasági hatások

- az önkormányzat hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek biztosítása
- a mezőgazdaság fenntarthatóságának elősegítése
- gazdasági szektorok fejlesztése
- falusi turizmus, lovasturizmus, vadászturizmus, horgászturizmus fellendítése

46. ábra: Célok és prioritások

7.3 Várható hatások

A fő- és részcélok megvalósulásának – a településen lejátszódó lehetséges spontán folyamatokat is figyelembe véve – lehetnek közvetett és közvetlen hatásaik az egyes területeket tekintve. A településre megfogalmazott célkitűzések, intézkedések várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai a következőképp foglalhatók össze:

Környezeti hatások

- a környezet minősége, állapota javul
- a zöldfelületek állapota és kihasználtsága javul
- a magas zöldfelületi arány megmarad
- védett természeti területek aránya nő
- fennmaradnak a természetes élőhelyek
- biológiai aktivitás nő
- talajminőség javul
- felszíni és felszín alatti vizek szennyezettsége csökken
- levegő minősége nem romlik
- környezetterhelés csökken

Társadalmi hatások

- a lakosok környezettudatossága nő
- versenyképes munkaerő képzési lehetősége javul
- foglalkoztatási szerkezet korszerűsödik
- információáramlás javul
- elvándorlás mértéke csökken
- fiatalok, potenciális munkaerő helyben maradása
- a lakosság korösszetétele javul

- nő a település népességmegtartó ereje
- munkanélküliség csökken
- társadalmi aktivitás megnő
- helyi közösségi és kulturális élet megélénkül
- identitástudat megerősödik
- kulturális értékek, hagyományok megőrződnek
- látogatók száma növekszik
- életminőség javul

Gazdasági hatások

- infrastrukturális kiépítettség javul
- megközelíthetőség javul
- beruházások száma és értéke nő
- vállalkozások száma nő
- mezőgazdaság korszerűsödik
- alternatív jövedelemszerzési lehetőségek száma nő
- szekunder szektor megjelenése és megerősödése
- technikai–technológiai színvonal javul
- idegenforgalmi infrastruktúra fejlődik
- turisztikai attrakciók száma nő
- turizmus fellendül (falusi-, lovas- és vadász- és gasztroturizmus)
- energiatakarékosság – megújuló energiaforrások alkalmazása

8. Megvalósítás

A fenntarthatósági pillérekre vonatkozó prioritások megvalósításához szükséges részprogramok, projektek kerülnek felsorolásra az alábbiakban, részletesen tárgyalva a várható eredményeket és a megvalósítás körülményeit, feltételeit (cél, célcsoport, ütemezés, partnerek, beruházási költség, megvalósítási keretek). Az egyes intézkedések kijelölésénél forrásként szolgáltak Bokod Község Polgármesteri Hivatalának pályázati anyagai; a folyamatban lévő, vagy beadásra tervezett pályázatokon kívül a tervi hierarchiában felsőbb szinten lévő tervek, programok, koncepciók, stratégiák által megjelölt fejlesztési irányokat vettük figyelembe.

A megvalósítás keretét szolgáló pályázati lehetőséget jelenti az Széchenyi 2020, az VP ágazati operatív programjai és a regionális operatív program (KDOP), melyek a 2014-2020 időszakra tervezett konkrét programok terén nyújtanak segítséget a források megteremtésére. A jövőbeni pályázati lehetőségek még nem ismertek programszerűen, ezért nem került a közép- és hosszútávú javaslatokat illetően konkrét megvalósítási keret megjelölésre.

A fejlesztéseket illető döntésekben hangsúlyos szempont, hogy Bokod Község Önkormányzata a települési szolgáltatások terén hosszútávon is az önállóságra törekszik, csökkentve ezáltal a külső tényezőktől való függés veszélyét.

8.1 Környezeti pillér

A fenntarthatóság három alappillére közül a környezeti alappillér a helyi környezet káros anyagoktól való védelmével és a természeti erőforrások hatékony hasznosításával járul hozzá a lakosság hosszú távú jólétéhez, valamint a növény- és állatvilág életkörülményeinek fenntartásához és sokféleségének megőrzéséhez.

8.1.1 környezeti elemek és rendszerek állapotának védelme

A program célja:

a környezeti elemek: levegő, talaj, felszíni és felszín alatti vizek, az élővilág jó állapotának fenntartása, egyben a környezeti értékek megóvása, mely magában foglalja az értékek megőrzését, helyreállítását vagy a károsodás megelőzését, minimalizálását

A program prioritásának indoklása:

a környezet a fenntarthatóság három alappillérének egyike, jó állapotának megőrzése a jelen és jövő generációi számára elengedhetetlen

A program várható eredményei:

a környezetterhelés csökken, nem alakulnak ki irreverzibilis folyamatok, megfelelő életkörülmények teremődnek az ott élők számára

8.1.2 Rendezett zöldfelületi rendszer kialakítása és fenntartása

A program célja:

a települési környezet javítása, a biológiai aktivitás és esztétikai érték növelése

A program prioritásának indoklása:

a megfelelően kialakított települési zöldfelületi rendszer a lakosság jólétét szolgálja, javítja a települési klímát, jótékonyan befolyásolja a településképet, a mezővédő erdősávok csökkentik a deflációt

A program várható eredményei:

élhetőbb települési környezet, külterületi defláció csökkenése, élőhelyfenntartás/teremtés

8.1.3 Megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten

A program célja:

a megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelése, környezetbarát technológiák bevezetése a településen

A program prioritásának indoklása:

Mindenütt egyre nagyobb problémát okoznak a növekvő energiaárak, az energiaellátás biztonsága, versenyképessége – a fosszilis energiahordozók nem használhatóak fel a kimerülésig. Törekedni kell az energiatakarékosságra (az Európai Unió célkitűzései között szerepelt, hogy a tagállamok a 2008–2016-ig terjedő időszakban évi 1% energiatakarékosságot érjenek el), szükség van a megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére.

A program várható eredményei:

Hosszú távon csökken az energiaszolgáltatóktól való függőség, csökkennek az energiaárak, a környezetre gyakorolt terhelések, káros hatások.

8.1.4 Infrastrukturális helyzet fejlesztése

A program célja:

Bokod megközelíthetőségének javítása, a települési infrastruktúra fejlesztése

A program prioritásának indoklása:

a megfelelő infrastrukturális kiépítettség nagymértékben hozzájárul a beruházások, tőke idevonzásához és a környezeti elemek, ill. rendszerek védelméhez

A program várható eredményei:

gazdasági fellendülés, életkörülmények javulása, a település bekapcsolása a kistérség, a térség vérkeringésébe.

8.2 Társadalmi pillér

A jelenlegi és a jövő generációk számára szükséges a társadalmi feltételek biztosítása az egészséges, biztonságot nyújtó attraktív élettér kialakításához.

8.2.1 Humán erőforrás fejlesztése

A program célja:

Az oktatási rendszer, ill. az iskolarendszeren kívüli képzések fejlesztése, szociális és egészségügyi ellátás minőségének javítása, társadalmi szemléletformálás, együttműködés és partnerség kialakítása a gazdasági fejlődés, a jobb, egészségesebb életkörülmények, javuló életminőség megteremtése érdekében.

A program prioritásának indoklása:

a komplex társadalmi–gazdasági–környezeti fejlődés elengedhetetlen feltétele a humán erőforrások fejlesztése

A program várható eredményei:

a humán erőforrások hatékony felhasználása, a munkavállalók versenyképességének növelése, együttműködés és partnerség létrejötte a gazdasági szféra, a civil társadalom és a közigazgatás között

8.2.2 Egészségügyi és szociális helyzet fejlesztése

A program célja:

egészséges és kulturált környezet, illetve életkörülmények biztosítása, életminőség javítása

A program prioritásának indoklása:

az önkormányzatok alapvető feladatai közé tartozik az egészségügyi és szociális ellátás biztosítása

A program várható eredményei:

az életminőség javulása

8.2.3 Kisebbségi és esélyegyenlőségi jogok biztosítása

A program célja:

a településen élő kisebbség és fogyatékos személyek számára az őket megillető jogok biztosítása

A program prioritásának indoklása:

a településen élő kisebbség és fogyatékos személyek a társadalom és a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való részvételt

A program várható eredményei:

a társadalom minden tagja számára egyenlő és optimális életkörülmények biztosítása

8.2.4 Kulturális élet fellendítése, a községi civil élet felpezsdítése

A program célja:

a település különböző érdeklődésű társadalmi csoportjai számára szervezett programokkal a kikapcsolódási igények kielégítése

A program prioritásának indoklása:

Jelenleg a lakosság szerint is problémát jelent a korlátozott kulturális és egyéb kikapcsolódási lehetőség, leginkább a fiatalok számára községi szinten szervezett programok hiánya érezhető.

A program várható eredményei:

A kikapcsolódási lehetőségek bővülése, a fiatalok számára is vonzó szervezett programok a községi élet felpezsdülését eredményezik. A fiatalok

igényes keretek között történő szórakoztatása és kulturális igényeik fejlesztése pozitívan hat a község hangulatának e társadalmi réteg által történő megítélésére, erősítve bennük a település iránti kötődést is.

8.3 Gazdasági pillér

A fenntartható helyi gazdasági rendszer előnyben részesíti a helyi lehetőségeket, adottságokat és erőforrásokat, prioritásként jelenik meg a környezeti szempontok érvényesítése, a környezetet érő terhelések minimalizálása.

8.3.1 Az önkormányzat hatékony működéséhez szükséges gazdasági feltételek biztosítása

A program célja:

a települési önkormányzati feladatok ellátásához szükséges tőke előteremtése, biztosítása

A program prioritásának indoklása:

a települési kötelező és a vállalt feladatok ellátása az önkormányzat feladata, biztosítva ezzel a település lakosságának megfelelő életminőségét és elősegítve a község fejlődését

A program várható eredményei:

hatékony és gazdaságos önkormányzati működés

8.3.2 A mezőgazdaság fenntarthatóságának elősegítése

A program célja:

Az erőforrásokkal kíméletesen gazdálkodó, hatékony és fenntartható mezőgazdaság kialakítása, mely és megélhetési forrást biztosít és segít fenntartani a természeti, környezeti értékeket.

A program prioritásának indoklása:

A község legnagyobb gazdasági erőforrása az igen jó termőképességű talaj. A községben tradicionálisan kialakult mezőgazdaság eltartóképessége

azonban javításra szorul. A mezőgazdaság, mint tájhasználati forma egyben kulcsfontosságú a természeti erőforrások (talaj, vízbázisok, élővilág) fenntartható használatában, a kultúrtáj ápolásában és a biodiverzitás megőrzésében.

A program várható eredményei:

A fenntartható mezőgazdasági földhasználati és gazdálkodási rendszerek alkalmazása hozzájárul a versenyképesség javulásához, a mezőgazdaság a termelési funkción túl környezeti, társadalmi, ökoszociális feladatok ellátására is képessé válik, közösségi haszna várhatóan megnő.

8.3.3 Gazdasági szektor fejlesztése

A program célja:

Bokod gazdaságának húzóágazata a mezőgazdaság és a turizmus, azonban a település több lábon állásához szükség van a szekunder szektor további fejlesztésére, mindehhez megfelelő koordináció és kedvező feltételek biztosítására. A gazdaság fejlesztésekor ugyanakkor nem kerülhetnek háttérbe a környezetvédelmi szempontok és a környezettudatos magatartás.

A program prioritásának indoklása:

A gazdaság dinamikus fejlesztéséhez, a beruházások, a tőke idevonzásához szükség van a gazdaság diverzifikációjára.

A program várható eredményei:

gazdasági fellendülés, mezőgazdaság eltartó-képességének javulása (az arra épülő feldolgozóiparnak köszönhetően), munkahelyek létrejötte, életkörülmények javulása

8.3.4 Falusi turizmus, lovasturizmus, vadászturizmus fellendítése

A program célja:

alternatív jövedelemforrás teremtése

A program prioritásának indoklása:

a gazdasági struktúra bővítése céljából reális lehetőség nyílik a turisztikai potenciálok kihasználására

A program várható eredményei:

növekvő idegenforgalom, megélhetési lehetőségek bővülése

9. Monitoring és visszacsatolás

A Local Agenda 21 program keretén belül szükség van az előrehaladás, a bekövetkezett változások, a teljesítmény értékelésére. Az egyes részek előrehaladásának méréséhez olyan egzakt mutatószámok (indikátorok) szükségesek, amelyek segítségével értékelhetőek a bekövetkezett változások. Az indikátorok a környezeti-, társadalmi-, gazdasági folyamatok elemzéséhez, teljesítményértékeléshez nyújtanak segítséget és az információkat közérthető formában juttatják el a célszemélyekhez. Hozzájárulnak a társadalom szereplőinek tudatossága és viselkedése közötti eltérés csökkentésére, segítik a döntési folyamatok koordinációját – mindezt a fenntarthatóság alapelveinek érvényesülése érdekében. A fenntartható fejlődés három pillérén – a gazdasági aktivitás szintjén, a szociális viszonyok alakulásán és a környezet minőségén – bekövetkezett változásokat kell nyomon követni. A meghatározott mutatók hatás–ellenhatás párokra épülnek, melyekkel szemben a fő követelmények (SMART-rendszer):

- Alkalmas eredmények mérése
- Specifikus, konkrét
- Mérhető
- Elérhető, rendelkezésre áll
- Releváns, reális
- Időponthoz kötött

47. ábra: Indikátorok kritériumai

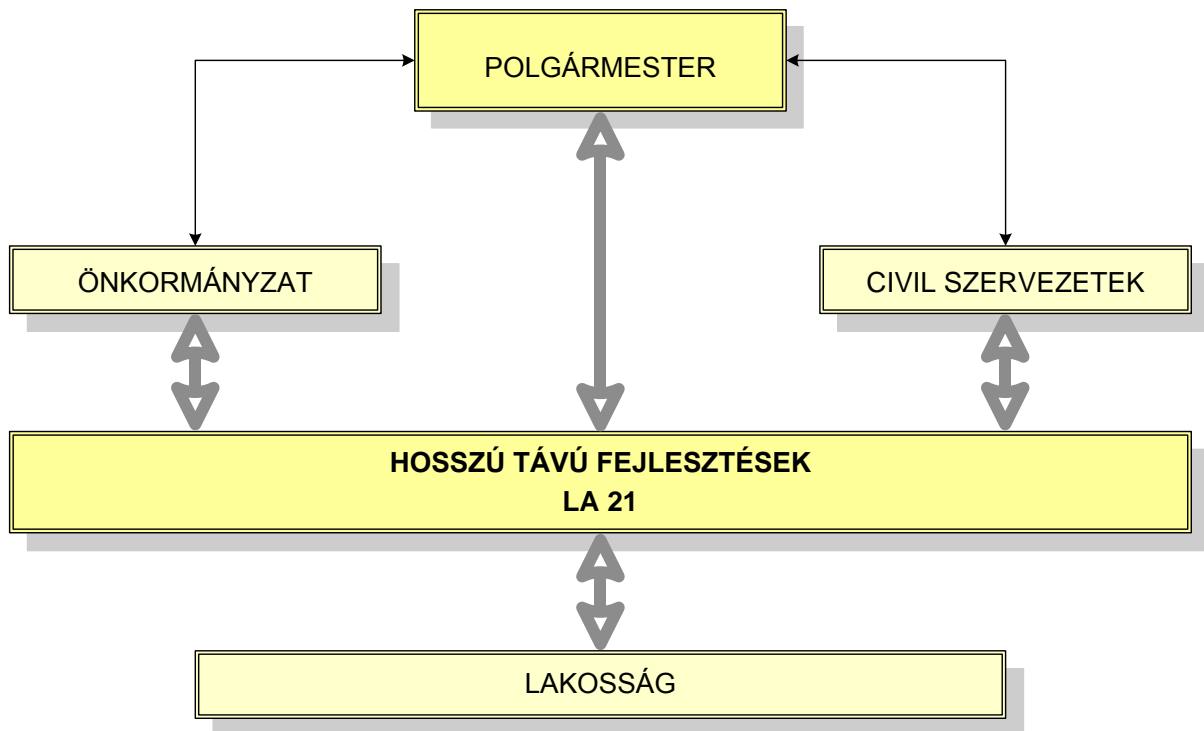

Azonban a LA21 nem csak racionális (főként gazdasági) érvekkel leírható élethelyzetekre kíván hosszú távú programot adni, hanem céljai között szerepel az érzelmi, mentális viszonyok változtatása is. Ezért szükség van olyan indikátorok alkalmazására is, melyek látszólag szubjektív értékítéletet jelenítenek meg, de ezen folyamatok értékelése elengedhetetlen jelentőségű a települést tekintve.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes indikátorok nem elsősorban egy-egy állapot leírására törekednek, hanem a LA21 előrehaladásával, megvalósulásával kapcsolatos változásokat mutatják be, és alkalmasak a közösségi teljesítmény mérésére, vagy akár az országos, ill. nemzetközi trendekkel való összehasonlításra. Így a település össze tudja vetni saját fejlődését a szélesebb körű változásokkal.

A meghatározott célkitűzések megvalósulásának nyomon követése elsősorban az Önkormányzat feladatkörébe tartozik. Továbbá biztosítani kell a szolgáltatók, a lakosság tájékoztatását az eredményekről és bekövetkezett változásokról.

A Local Agenda 21 program megvalósításának partnerségi kapcsolatait a 48. ábra szemlélteti.

48. ábra: A megvalósulás nyomon követése – partnerségi kapcsolatok

Az indikátorok meghatározásánál jól mérhető, a KSH adatbázisában is szereplő statisztikai paramétereket választottunk, melyeket táblázatos formában foglaltunk össze. Ezen fenntarthatósági pillérenként készített táblázatok ötévenkénti kitöltésével hosszú távon is nyomon követhetők az időközben bekövetkezett változások, folyamatok.

9.1 Célok és indikátorok – Környezeti pillér

Részcélok	Indikátorok	2011	2012	2015	2020	2025	2030
Környezet elemek és rendszerek állapotának védelme	összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)	2015	2016	2018	2025	2030	2035
	a lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (t)	871	874,86	875	875	875	875
	komposztáló háztartások száma (db)	0	0	0	0	0	0
	biohulladék mennyisége (t)	8	8	8	10	20	40
	helyi védettség alatt álló területek (m ²)	35	35	35	35	35	35
	felújításra szoruló középületek száma (db)	1202	1202	1202	1202	1202	1202
	zajszennyezés mértéke (dB)	1	1	1	0	0	4
	szén-dioxid (CO ₂) koncentráció (ppm)	<50 dB	<50 dB	<50 dB	<50 dB	<50 dB	<50 dB
Rendezett zöldfelületi rendszer kialakítása és fenntartása	erdőművelési ág aránya a területhasználatban (%)	n.a.					
	biológiai aktivitás mértéke (%)	37	37	37	37	37	37
	összes zöldterület a településszerkezetben (m ²)	n.a.					
	egy főre jutó zöldterület (fő/m ²)	133399	133399	133399	133399	133399	133399
	szabványos játszóterek száma (db)	0,017	0,017	0,017	0,017	0,017	0,017
a zöldfelületek fenntartásra szánt költség (Ft/ha)	1	1	1	2	2	2	
Megújuló energiaforrások alkalmazása helyi szinten	fenntartható energiahasználat témájú előadások résztvevőinek száma (fő)	55	0	0	0	0	0
	megújuló energiaforrást alkalmazó középületek száma (db)	4	4	4	4	4	4
	megújuló energiaforrást alkalmazó háztartások száma (db)	n.a.					
	egy főre jutó összes energiafogyasztás (fő/MJ)	n.a.					
Infrastrukturális helyzet fejlesztése	burkolt utak aránya (%)	97	97	97	97	97	100
	közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	743	743	743	750	780	807
	közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	806	806	806	806	806	807
	szennyező anyagok (arzén, bór, ammónium, vas, mangán) mennyisége az ivóvízben (határérték felett/alatt)	0	0	0	0	0	0
	önkormányzati kiépített járda hossza (km)	4,9	4,9	4,9	6	6	9,1
	szilárd burkolatú külterületi utak hossza (km)	0	0	1	1	1	4
	szilárd burkolatú belterületi utak hossza (km)	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2

9.2 Célok és indikátorok – Társadalmi pillér

Részcélok	Indikátorok	2015	2016	2018	2025	2030	2035
Humán erőforrás fejlesztése	állandó népesség száma (fő)	6164	6164	6164	6164	6164	6164
	elvándorlások száma (eset)	63	63	63	63	63	63
	környezeti neveléssel kapcsolatos rendezvények száma az óvodában és iskolában (db)	1	1	1	1	1	1
	felntőtképzésben résztvevők száma (fő)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	középszintű oktatásban részesülők száma (fő)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	felsőfokú oktatásban részesülők száma (fő)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	általános iskolai tanulók száma (fő)	142	142	142	142	142	142
	középszintű foglalkoztatásban résztvevők száma (fő)	10	8	8	8	8	8
Egészségügyi és szociális helyzet fejlesztése	nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	33	33	33	33	33	33
	a háziorvosi ellátásban megjelentek és a meglátogatottak száma (eset)	11402	11402	11402	11402	11402	11402
	öregedési index *	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72
	születések száma (fő)	18	18	18	18	18	18
	szociális gondozásban részesülők száma (fő)	17	17	17	17	17	17
	családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)	12	12	12	12	12	12
Kisebbségi és esélyegyenlőségi jogok biztosítása	önkormányzati segélyezésben részesülők száma (fő)	83	81	80	80	80	80
	kisebbség működésére az önkormányzati költségvetésben elkülönített keret (Ft)	0	0	0	0	0	0
	idegen nyelvet tanuló óvodások és iskolások száma összesen (fő)						
Kulturális élet fellendítése, a községi civil élet felpezsdítése	akadálymentesített intézmények száma a településen (db)	4	4	4	4	4	4
	kulturális rendezvények száma (db)	30	30	30	30	30	30
	közművelődési intézmények száma (db)	1200	1200	1200	1200	1200	1200
	kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)	5	5	5	5	5	5
	fiatalok számára tartott rendezvények száma (db)	12	12	12	12	12	12
	civil szervezetek száma (db)	215	215	215	215	215	215
	a könyvtár beiratkozott olvasóinak száma (fő)	100%	100%	100%	100%	100%	100%
településhez való kötődés (%)							

9.3 Célok és indikátorok – Gazdasági pillér

Részcélok	Indikátorok	2015	2016	2018	2025	2030	2035
Önkormányzat működéséhez szükséges gazdasági feltételek biztosítása	önkormányzati bevételek összesen (Ft)	295335000	319754227	290000000	290000000	290000000	290000000
	önkormányzati kiadások összesen (Ft)	261656000	225485518	270000000	270000000	270000000	270000000
	adóbevételek (Ft)	55808000	56510810	49000000	49000000	49000000	49000000
	összes felvett támogatás (Ft)	351326325	59411349	96000000	20000000	20000000	20000000
	összes elnyert pályázati forrás (Ft)	1826709	1964529	2274657	200000	200000	200000
	összes kifizetett pályázati önerő (Ft)	1515	1515	1515	1515	1515	1515
A mezőgazdaság fenntarthatóságának elősegítése	összes mezőgazdasági használatú földterület (ha)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	agrárkörnyezetgazdálkodási programban érintett földterület (ha)	208	208	208	208	208	208
	egyéni gazdaságok száma	1	1	1	1	1	1
	kistermelői gazdaságok száma (db)	1	1	1	1	1	1
	mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek száma (db)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	biotermesztés alatt álló földterület (ha)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Gazdasági szektorok fejlesztése	energianövények termesztésére használt földterület (ha)						
	ipari szektorban foglalkoztatottak száma (fő)	15	16	16	16	16	16
	ipartelepek száma (db)	344	344	344	344	344	344
	bejegyzett vállalkozások száma (db)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
	környezetbarát technológiák alkalmazása (%)	1	1	1	1	1	1
Falusi turizmus, lovasturizmus, vadászturizmus, horgászturizmus fellendítése	szálláshelyek száma (db)	17	19	19	19	19	19
	összes szállásférőhelyek száma (db)	1039	666	700	700	700	700
	vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen	0	0	0	0	0	0
	külföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma az összes szálláshelyen (vendégéjszaka)	1	1	1	1	1	1
	vendéglátóhelyek száma	0	0	0	0	0	0
	turisztikai információs pontok, irodák száma (db)						